STEPP

MAGAZINE VOOR PRODUCTIONELE, ONTWERPENDE EN TECHNISCHE KRACHTEN VAN DE BREDE CULTURELE SECTOR

#49
Sept 2024 | 15 €
jaargang 13

MEMORANDUM

VOOR DE BREDE CULTURELE SECTOR

SEPTEMBER 2024

XS Wireless IEM

About time to level up

Make the move to personal monitoring with Sennheiser’s new XS WIRELESS IEM. Defining new standards for simple, flexible, and reliable wireless in-ear monitoring, this system is designed to help you level up your sound – regardless of your experience level. Whether a rehearsal or live performance, on a club stage or for a worship service, benefit from renowned Sennheiser sound and solid wireless reliability packaged into a convenient system – letting you focus on playing your best.

www.sennheiser.com/XSW-IEM

SENNHEISER

Editoriaal

Beste lezer,

Toen we aan dit nummer van STEPP magazine begonnen, zaten we volop in de aanloop naar de verkiezingen. Het leek ons het ideale moment om één en ander bij mekaar te zetten over hoe de kaarten momenteel liggen in de domeinen van de brede culturele sector die ons aanbelangen. En over waar we naar toe willen. Zelfs waar we naar dreigen af te drijven.
Intussen zijn de stemmen geteld, maar – zo gaat dat in Vlaanderen en België – wordt er nog steeds onderhandeld over wie wat met wie gaat doen en wie dat gaat betalen. Kortom, de conclusies en aanbevelingen in dit nummer zijn nog steeds even relevant.
Sommige vaststellingen zullen nog langer een heikel punt blijven, want veel wordt beslist op een laag bestuursniveau. Lees: het zijn ook stads- en gemeentebesturen die grotendeels bepalen hoeveel plaats, ruimte en middelen de brede culturele sector zal krijgen. En laat daar nu ook een nieuw deel staan aan te komen. Wordt het blote miserie? Gaan ze passen? Of zuinigjes meegaan? De kans op abondance is eerder klein, laten we wel wezen.
In ieder geval: dit nummer van stepp-magazine vormt het memorandum van de ontwerpende, productionele en technische krachten, handig versneden in een aantal thema's. Voor de diepgang hebben we er meteen ook de insteek van partners in die domeinen bijgevoegd.
Is er iets dat je liever anders zag? Of wil je er iets aan toevoegen? Via info@stepp.be kan je je ei kwijt en wij dragen er dan verder zorg voor. Dat is nu eenmaal wat een steunpunt doet (onder andere).

Veel leesplezier

Roel Proesmans, voorzitter
Bert Moerman, ondervoorzitter

3 Editoriaal
6 Het ecosysteem van de brede culturele sector
8 Werk & werkomstandigheden
12 Onderwijs & levenslang leren
14 Duurzaamheid & innovatie
19 Ruimte, infrastructuur en dienstverlening
24 Portfolio
28 Bedrijfspartners
30 Bedrijfsleden
31 Bij de buren: Event Confederation
32 Digitalisering
38 Inspiratienota
40 Podiumtechnisch erfgoed
44 In memoriam Mario Covatti
45 Agenda
45 OISTAT nieuws
46 Bij de buren: Uit het oog, uit het vlak
48 Productnieuws
49 Groepsleden
50 Colofon

© Dirk Brysbaert→

TREFPUNT
DEN BUITEN

HET ECOSYSTEEM VAN DE BREDE CULTURELE SECTOR

Met het risico een pak kaduke vergelijkingen open te trekken: het groeit niet aan de bomen. En zelfs als het aan de bomen groeit, heeft het flink wat hulp en zorg nodig. Achter elke sterke kunstenaar staat een sterk team van scenografen, licht- & geluidsontwerpers, technici, operators en productiemedewerkers. Dat leger, waarvan sommigen dikwijls opereren als onzichtbare kunstenaars, hebben een steeds grotere impact op het artistieke eindproduct. Meer dan ooit, omdat het in een context van steeds grotere technische en creatieve mogelijkheden opereert.

STEPP (voorheen BASTT) verenigt sedert 1981 deze ontwerpende, productionele en technische krachten van de brede culturele sector. Onze leden ondersteunen de domeinen van de audiovisuele en beeldende kunsten, de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater, de musea en de choreografie.

In de landschapstekening van het Kunstenpunt wordt gesteld dat een "degelijke professionele omkadering een kritische succesfactor is voor het kunnen doorgroeien van kunstenaars". Het belang van degelijke technische en productionele ondersteuning is m.a.w. nauwelijks te onderschatten.

Klassiek voor de brede culturele sector is dat veel werk letterlijk en figuurlijk achter de schermen gebeurt. Ontwerpers, productiemedewerkers, technici & decorbouwers zijn maanden onzichtbaar in de weer met het ontwerp en de voorbereiding van een voorstelling of project. Het woord 'techniek' komt echter in de meeste beleidsnota's niet voor.

Het lijkt ons logisch dat doorgedreven kennis van de materie die speelt bij de ontwerpende, productionele en technische krachten van de brede culturele sector essentieel is voor het beoordelen van de activiteiten van potentiële kunstwerkers.

NACE

Cultuurwerkers zijn niet onder 1 NACE-code te vatten. Ze opereren (vaak gelijktijdig) binnen verschillende subsectoren en dus verschillende sectororganisaties, onder verschillende paritaire comités en voor verschillen types van projecten. Dat zorgt er voor dat er geen eenduidig cijfermateriaal bestaat over de brede culturele sector en werkt de (statistische) onzichtbaarheid in de hand, wat ervoor zorgt dat de podiumtechnische medewerkers op vele vlakken tussen wal en schip valt.

COVID

Cultuurcentra werken dagelijks aan gemeenschapsvorming. Het wegvallen van dit alles werd pijnlijk duidelijk tijdens de

covidperiode. Die covidperiode heeft de nodige wonden geslagen, maar anderzijds ook de kracht en noodzaak van cultuur en events aangetoond. Het financieel model van de brede culturele sector staat continu onder druk. Ook STEPP kampt hier mee. Sponsoring en andere 'randfinanciering' valt vaak weg. Kleine organisaties, die vaak onzichtbare motor van innovatie en vernieuwing zijn, worden het hardst getroffen. Het resultaat 'trickles down' naar de werknemers. Er wordt steeds meer verwacht van bv. technici voor minder verloning. Wordt het een hobby ? Of juister: wordt het weer een hobby?

Professionalisering

Bedrijven als Stageco, WeCreations of Tomorrowland zijn internationaal gekend voor hun knowhow en expertise. Er blijft een toenemende vraag naar professionalisering. De technische mogelijkheden binnen de diverse vakgebieden worden eindeloos en de vraag naar experten wordt dus steeds groter. Wanneer we echter niet blijven investeren in expertise, lopen we het risico dit voordeel (en de bijbehorende arbeidsplaatsen) te verliezen.

Onderzoek naar nieuwe technologie en het consolideren en uitdragen ervan naar de sector(en) en het opleidingsveld is tijdsintensief.

De overheid

We stellen vast dat de overheid steeds meer en meer steunt op professionele sectororganisaties, die hiertoe de nodige mensen en middelen hebben. Er blijven echter wakken die worden ingevuld door vrijwilligersorganisaties zoals STEPP.

Als steunpunt voor de ontwerpende, productionele en technische krachten van de brede culturele sector bieden wij onze expertise aan. STEPP opereert als cross-sectoraal netwerk - in tegenstelling tot de andere organisaties in de sector - ongebonden en schottenloos. Vanuit de visie dat dat de huidige werkcontext van de brede culturele sector weerspiegelt.

STEPP werkt mee aan projecten die het statuut en de professionaliteit van de sector verbeteren en geeft voorzetten aan overheden en andere sectororganisaties. In het recente verleden waren wij o.m. betrokken bij het ETTE-project dat een Europees veiligheidspaspoort ontwikkelde, de werkgroep rond Ecodesign van toepassing op de brede culturele sector, het ontwikkelen van de OSLO-standaarden rond databeheer van de sector, en het traject van de sociale bescherming van kunstwerkers. Wij werkten hiervoor samen met o.m. het Kenniscentrum Podiumtechnieken, het Sociaal Fonds Podiumkunsten, OISTAT, CEMPER, maar de houdbaarheidsdatum hiervan is stilaan overschreden. De capaciteit van wat met vrijwilligerswerk kan worden volgehouden, is lang overschreden.

In de volgende pagina's lees je over de verschillende domeinen waar STEPP slag levert. Het geeft je een idee hoe divers en complex de activiteiten van een steunpunt wel kunnen zijn.

WERK & WERK-OMSTANDIGHEDEN!

Het is in het beleid van de cultuursector niet ongewoon om de verantwoordelijkheid en uitvoering te 'de-escaleren'. Zoals in het liedje van de boom die op de berg stond: cultuur is een regionale bevoegdheid die aan lokale besturen wordt overgelaten, die het op hun beurt via een participatief proces aan een adviesraad geven, waardoor het bij een beleidsmedewerker komt, die dan aan een zaalwachter vraagt om "de micro aan te leggen".

Maar soms komt er ook een Stem van bovenaf. En dan doe je er beter aan van te luisteren. In een rapport uit 2023 beveelt de Europese Commissie aan de lidstaten aan: "Public funders at EU, national and regional levels should introduce terms and conditions for the use of public funding, skill and working conditions of artists and cultural and creative professionals; that is, they should include fair pay as an eligibility criterion in new calls for proposals, and monitor compliance with these criteria.

The EU and Member States should encourage and support the setting up, capacity-building and empowerment of both service organisations and representative organisations in the CCS. Public policymakers in CCS, along with mandated representative bodies and relevant experts, should develop good practice guides for adoption and application within CCS. These would be handbooks or toolkits that promote a fair, dignified and safe working culture and environment.

Member States should establish and resource appropriate and independent structures at national or regional level for artists and CCS professionals to confidentially report unfair practices (including cases of abuse of power, harassment, bullying and discrimination), get advice and, when appropriate, be helped to engage in dispute resolution.

(…) Skills building and lifelong learning need to be developed in a systemic way. Make learning opportunities visible and easy to find, make them accessible through funding and evaluate existing skills development systems to learn and improve."

Waar staan we hiermee in Vlaanderen? En welke rol kan STEPP en haar partners nog spelen om bij het peloton te blijven? Trouwe lezers konden uit de voorbije edities al een beetje de puzzel leggen, maar we vatten hier nog eens alles samen in een handig overzicht.

Een verouderde perceptie van het beroep 'podiumtechnicus'

Het beroep van podiumtechnicus is in de laatste 20 jaar zeer drastisch veranderd. Het ging vroeger om een hoofdzakelijk 'manueel' beroep, waarbij de technische complexiteit veel 'analoger' en dus ook begrijpbaarder was. De artistieke inbreng speelde zich vooral af op het operationele vlak. Nu gaat het om een zeer complex artistiek-technisch beroep, dat veel virtueler is en waarbij de artistiek technische inbreng zich ook afspeelt in de voorbereidingsfase en de productiefase omdat de ontwerpers en regisseurs onmogelijk het gamma aan digitaal/virtuele tools kunnen beheersen. Dit weerspiegelt zich niet in de barema's en vergoedingen van de technici.

Eerlijke verloning ongeacht het statuut.

We gaan er even kort door de bocht van uit dat een technicus in vaste dienst op jaarbasis 220 dagen per jaar werkt aan 8 uur per dag. Iemand die het zelfde werk doet zou in principe hetzelfde moet verdienen, ongeacht het statuut. Dat betekent dat de uur of dagprijzen volgende elementen moeten meenemen:

- Inclusief vakantie
- Inclusief (gemiddelde) ziektedagen
- Inclusief opleidings- en trainingsdagen
- Inclusief de dagen die men aan (extra) administratie dient te besteden
- Inclusief dagen voorbereiding (van producties)
- Inclusief een aantal 'waste days', dagen dat men niet kan werken wegens dubbel lopen of geen productie, en die bij een werknemer vaak worden opgevangen door "een beetje opruimen en lummelen".

Daarnaast zou, voor de statuten waar dit ten laste van de werkende is ook volgende kosten pro-rato moeten vergoed worden:

- IT infrastructuur
- Kledij etc.
- Veiligheidsmiddelen (persoonlijke)
- Vervoer en overnachting, sejours, …
- Kost van certificaten

Niet al die zaken vallen onder werk/federaal, maar we zouden minstens een realistische verhouding kunnen berekenen tussen de verschillende statuten en voorstellen om dit waar mogelijk als 'fair practice' toe te passen. Het lijkt ons ook belangrijk om aan te geven dat het beschermen van de zelfstandige / freelance / andere statuten ook in het belang is van wie vast in dienst is. Want het is dan geen oneerlijke concurrentie.

De 'ZZPer'

Heel wat technici werken als 'zelfstandige zonder personeel', soms als keuze, soms onder zachte dwang. Het enige 'product' dat ze aanbieden is hun eigen werk. In tegenstelling met andere zelfstandigen kunnen ze niet meer verdienen door meer product te leveren. Het resultaat is dat hun uiteindelijke inkomsten vaak onder het minimumloon liggen (als we rekening houden met bovenstaande).

Ze staan de facto erg zwak staan in onderhandelingen, omdat collectieve onderhandelingen niet toegelaten zijn.

Daarenboven dragen ze vaak verantwoordelijkheden die in realiteit boven hun capaciteiten vallen. (veiligheid etc.)

Een realistische arbeidsreglementering wat betreft werktijden
De work-life balans van technici is een moeilijke oefening, ze werken immers wanneer de meeste mensen vrij zijn. Anderzijds beleven ze behoorlijk wat arbeidsvreugde door hun verbondenheid met het eindproduct. De uurregelingen/beperkingen die in het algemeen arbeidsrecht zijn voorzien, dragen niet bij aan het in evenwicht houden van arbeidsvreugde en work-life balans. Daarenboven zijn ze verschillend in de verschillende sub-sectoren.

Stages en werkplekleren

Een gelijkaardige problematiek doet zich voor in stages, waar

in sommige deelsectoren een realistische arbeidstijdenregeling is uitgewerkt, maar in andere deelsectoren niet.
Bijkomende anomalie is dat leerlingen uit de leertijd die naar de graduaten gaan om verder te specialiseren, plots geen leervergoeding meer krijgen.

Certificering van eerder verworven competenties

Een behoorlijk deel van de technici hebben hun vak geleerd of zijn naar een hoger niveau geëvolueerd op de werkvloer. Er zijn momenteel zo goed als geen mogelijkheden om deze ervaring om te zetten in een certificaat of diploma dat door de overheid erkend wordt. De Vlaamse ervaringsbewijzen werden niet door de overheden erkend en zijn ondertussen afgevoerd of niet langer gefinancierd. In de Franstalige gemeenschap zijn ze erg beperkt. Dit is vooral problematisch voor oudere technici die in overheidsdienst willen gaan werken na een carrière als reizend technicus.

Veiligheid

We blijven het belangrijk vinden dat een degelijk veiligheidsbeleid wordt ondersteund - en indien nodig afgedwongen - gezien de korte tewerkstellingsperiodes en de complexe werkomgeving.

Scenografen en ontwerpers

We stellen vast dat scenografen, licht-, geluid-, en beeldontwerpers steeds kortere periodes tewerkgesteld worden, terwijl het werkvolume hetzelfde blijft. Anderzijds worden ook de taaklonen steeds kleiner.
Verder is er geen degelijke regeling voor auteurs-, naburige en uitvoeringsrechten voor deze groep en de technici die de werken uitvoeren.

STEPP stelt vast dat de verschillende podium-technische profielen nog steeds moeilijk te vinden zijn op de arbeidsmarkt, hoewel dit niet altijd kan gestaafd worden door cijfers gezien de informele jobmatching die gebruikelijk is in de sector.
Positie van Vlaandere op podiumtechnische markt – effecten corona (uitstroom)

SCHOT IN DE ZAAK

Working in the Arts: verbeterde sociale bescherming voor kunstwerkers vanaf januari 2024

Op 4 december stelde Minister Frank Vandenbroucke, samen met het Working in the Arts-team van de FOD Sociale Zekerheid, de nieuwe Kunstwerkcommissie voor tijdens een gevarieerd event in de KVS in Brussel. De commissie hield er een eerste officiële werkvergadering. Vervolgens interviewde Michaël Pas de minister over het vernieuwde statuut van kunstwerkers en de verbeterde sociale bescherming die daar het gevolg van is. Ook de nieuwe amateurkunstenvergoeding werd voorgesteld. Een artistieke act en een netwerkmoment rondden de avond af.
“Als je de unieke meerwaarde van kunstenaars in snel veranderende tijden wil erkennen, moet je als overheid die meerwaarde eenvoudig en ook efficiënt ondersteunen. Dat doen we vanaf 2024 met het kunstwerkattest, een voorbeeld van wat sociale zekerheid in moderne tijden moet zijn: flexibel, fijnmazig, op maat van de veranderde artistieke praktijk. Het is nu aan de sector, de administraties en de sociale partnersom de verantwoordelijkheid te nemen in de kunstwerkcommissie. En om samen met de nieuwe voorzitter de solidariteit goed te bewaken, zodat ze duurzaam is”, zegt minister van Sociale Zaken Frank Vandenbroucke.

Kunstwerkcommissie

De Kunstwerkcommissie vervangt de vroegere Commissie Kunstenaars. Ze beslist over de toekenning van Kunstwerkattesten. Ze werkt transparant en met onafhankelijke deskundigen uit het artistieke werkveld. Zo is ze voor de helft samengesteld uit vertegenwoordigers van de kunstensector. De andere helft bestaat uit vertegenwoordigers van de vakorganisaties en de werkgevers, de administraties (RVA, RSZ, RSVZ) en de gemeenschappen.

De kunstwerkcommissie zal geleid worden door voorzitter Luc Gulinck (63). Gulinck is zelfstandig juridisch en zakelijk adviseur, gespecialiseerd in de internationale muziek- en audiovisuele industrie. Hij heeft een uitgebreide ervaring op het gebied van auteursrecht en naburig recht, en van juridische en zakelijke aspecten van de kunst- en cultuursector. Advocate Marine Wilmet (31) wordt plaatsvervangend voorzitter.
"De 'Working in the Arts' - hervorming betekent een grote stap vooruit in de sociale omkadering van het kunstwerkveld. De rol van de Kunstwerkcommissie wordt daarbij zeer belangrijk. Ik ben dan ook vereerd om de werkzaamheden ervan in goeie banen te mogen leiden, samen met Marine Wilmet", aldus Luc Gulinck.

WITA-team

Daarnaast is een team van ondersteunende medewerkers uitgebouwd in de DG Juridische Expertise van de FOD Sociale Zekerheid. Dat team is tegelijk het exclusief aanspreekpunt voor de kunstensector. Ze gaan daarom een transversale communicatie onderhouden met die sector. Dat gebeurt via de nieuwe website, de nieuwsbrief en de sociale media.
Peter Samyn, voorzitter FOD Sociale Zekerheid: "Dit is een uniek project omwille van de participatieve aanpak. Voor wat mij betreft is het een best practice voor komende beleidshervormingen. Samen gaan we voor een sociale zekerheid dicht bij de burger."

Kunstwerkers en Kunstwerkattest

Via de nieuwe website en de online dossiertool kan elke artiest die dat wenst een dossier indienen om te worden erkend als kunstwerker. Vanaf december kan je alvast starten met de samenstelling van je dossier via een persoonlijk profiel. Het volledig dossier indienen kan vanaf 1 januari 2024. Kunstwerkers die vandaag al onder de regeling van het oude kunstenaarsstatuut vallen, komen automatisch in aanmerking voor het nieuwe kunstwerkattest.

Een kunstwerker is iemand die een vergoede professionele praktijk in de kunsten beoefent. Ook de artistiek-technische en artistiek-ondersteunende activiteiten vallen hieronder. De kunstwerker haalt een belangrijk deel van het inkomen uit die activiteiten en investeert er een aanzienlijke hoeveelheid tijd in.
De erkenning wordt geconcretiseerd in een kunstwerkattest. Dit is meteen het toegangsticket tot heel wat sociale voordelen die specifiek voor kunstwerkers zijn uitgewerkt. Denk bijvoorbeeld aan het kunstwerkcontract (art1bis), de primostartersregeling voor zelfstandigen, het specifiek fiscaal regime op auteursrechten of de kunstwerkuitkering.

Amateurkunstenvergoeding

Amateurkunstenaars en kunstwerkers kunnen gebruikmaken van de amateurkunstenvergoeding (AKV) om een snelle en eenvoudige vergoeding mogelijk te maken voor artistieke prestaties in opdracht. Deze regeling vervangt de vroegere Kleine Vergoedingsregeling (KVR).
Een amateurkunstenaar is: iedereen die prestaties van artistieke aard levert voor een opdrachtgever, voor een forfaitaire vergoeding van maximaal 70 euro. Die prestaties moeten beperkt zijn tot maximaal 30 dagen per jaar, en maximaal 7 opeenvolgende dagen. Als de opdrachtgever jaarlijks niet meer dan 500 euro aan vergoedingen uitkeert, hoeft hij daarop geen sociale bijdragen te betalen.
Vooraleer gebruik te maken van de AKV moeten zowel de kunstenaar als de opdrachtgever een profiel aanmaken op het online platform. Dat kan vanaf 1 december 2023. Dit luik wordt beheerd door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ).

Sociale bescherming

De informatie over alle specifieke maatregelen voor kunstwerkers wordt gedeeld in de nieuwsbrief en op de website. Het luik werkloosheid (Kunstwerkuitkering) is nu al hervormd. Je vindt de informatie op de website van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA).

Historiek

Working in the Arts is een project dat werd opgestart door de huidige federale regering om het kunstenaarsstatuut te hervormen en te verbeteren.
In samenwerking met de beleidscellen Werk, Sociale Zaken en Zelfstandigen faciliteerde de FOD Sociale Zekerheid de raadpleging van de culturele sector via een digitaal platform in de periode 2021-23.

ONDERWIJS & LEVENSLANG LEREN

Het beroep van podiumtechnicus is permanent in evolutie. Waar het in de jaren 80 een hoofdzakelijk manueel technisch beroep was met vrij eenvoudig te begrijpen analoge technologie, is het nu een hoogtechnologisch beroep waar digitale en gevirtualiseerde technieken niet meer weg te denken zijn. De combinatie van techniek met de verwachte creatieve inbreng, de steeds intensere samenwerking met artistieke teams en het feit dat steeds aan een uniek resultaat wordt gewerkt, maakt dat het om een complex beroep gaat. Dit is niet anders voor de ontwerpers en productiemedewerkers.

STEPP heeft sinds de eerste BASTT 'Basiscursus Theatertechniek voor Professionelen' in 1986 steeds opleiding en bijscholing centraal gesteld in haar werking. We werkten mee aan de ontwikkeling van beroepsprofielen, beroepscompetentieprofielen en opleidingsprofielen voor verschillende niveaus van het reguliere onderwijs, maar ondersteunden ook de VDAB en Syntra opleidingen. Daarnaast bouwden we het ervaringsbewijs voor assistent, podiumtechnicus, specialist en toneelmeester mee uit. STEPP stond mee aan de wieg van het OOP (Overleg Opleidingen Podiumtechniek) dat de verschillende opleidingen, ongeacht hun niveau of insteek bij elkaar bracht. Recent ondersteunden we de uitrol van vier graduaten podiumtechniek. We kunnen stellen dat we mee aan de basis hebben gelegen van zo goed als elke podiumtechnische opleiding in Vlaanderen.

Vlaanderen heeft een zeer gediversifieerd opleidingsveld. Men kan zowel via initieel onderwijs, hoger onderwijs of vdab/syntra opleidingen worden opgeleid. De erkenning van eerder verworven competenties geeft de mogelijkheid, voor wie ongekwalificeerd op de arbeidsmarkt kwam en het beroep op de werkvloer leerde, om zijn competenties te staven. Dit alles zorgt er mee voor dat ook wie niet direct in traditionele opleidingssystemen past, of zijn passie gevolgd heeft, toch competent op de arbeidsmarkt komt. Het resultaat hiervan is duidelijk te zien op de internationale arbeidsmarkt, waar Vlaamse bedrijven en technici zeer gegeerd zijn.

De internationale sector hecht steeds meer belang aan internationale certificering, vooral op het vlak van veiligheid. STEPP ontwikkelde samen met internationale partners een Europees veiligheidscertificaat (ETTEC). In Vlaanderen rolden we dit samen met het sociaal fonds van de podiumkunsten uit. Een degelijke kwaliteitsborging bleek essentieel om een degelijk certificaat ingang te doen vinden. Het lijkt ons belangrijk om deze werkwijze, in de vorm van microcredentials te kunnen verderzetten. Het is een uitgelezen kans om de sterktes van het onderwijs en de sectoren te bundelen om tot een gedragen resultaat te komen.

We zien echter ook een aantal knelpunten die het moeilijk maken om deze polepositie te behouden.

- Opleidingen podiumtechnieken zijn duur. Ze kunnen enkel in kleine groepen gedoceerd worden en vragen een grote investering in apparatuur en infrastructuur. Gezien de alsmaar sneller evoluerende technieken is het voor de opleidingen onmogelijk om bij te blijven. We merken dat het merendeel van de opleidingen, zeker in het hoger onderwijs, onvoldoende zijn uitgerust en bemand om hun taak ten volle te volbrengen.
- Het duaal leren komt moeilijk van de grond, mee door-dat de bestaande systemen niet zijn aangepast aan het arbeidsritme van het werkveld. Daarnaast stellen we vast dat de werkplekken nood hebben aan een doorgedreven begeleiding omdat de opleidingstraditie, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Duitsland, niet aanwezig is. Tot slot zien we dat het duaal leren in het secundair en hoger onderwijs niet op elkaar zijn afgestemd. Dit is verwarrend voor zowel de werkplek als de leerling of student. Een leerling die een leervergoeding krijgt in het secundair krijgt plots geen vergoeding mee als student hoger onderwijs, om maar een voorbeeld te geven.
- De wetgeving rond stages is slechts in een beperkt aantal sectoren aangepast aan de arbeidstijden van de sector. Een leerling kan bijvoorbeeld wel bij een theatergezelschap meewerken aan een avondvoorstelling, maar niet in een cultuurcentrum of een commercieel verhuur- of eventbe-drijf.
- Waar de leerladder voor de podiumtechnieken en de productiemedewerkers goed is uitgebouwd, ontbreken voldoende opleidingsmogelijkheden voor ontwerpers/sce-nografen. Dit zou nochtans de internationale uitstraling van onze regio versterken.
- Het is voor sommige opleidingen (in het bijzonder VDAB-opleidingen) moeilijk om hun bestaan te verantwoorden bij gebrek aan cijfermateriaal. Dit gebrek is het gevolg van de informele jobmatching die gebruikelijk is in de sector en het vaak freelance statuut van de medewerkers.
- Gezien (het Vlaamse Kwalificatiestructuur niveau van) de ervaringsbewijzen niet erkend werd door de lokale overhe-den en de financiering van de testcentra is weggevallen is deze piste nu uitgesloten voor wie op een andere manier in de sector terecht kwam en geen kwalificatie heeft.
- Er is momenteel weinig duidelijkheid rond de vorm en het statuut van microcredentials, waardoor een wildgroei aan initiatieven en certificaten dreigt te ontstaan.
- Bijscholing is voor zelfstandigen zonder personeel een grote kost die haast niet kan terugverdiend worden.

STEPP vraagt dan ook de mogelijkheden te onderzoeken om:

- De opleidingen voldoende slagkracht te geven om hun taak naar behoren uit te voeren, met bijzondere aandacht voor de graduaten.

- Het duaal leren te versterken door een sectorgerichte aanpak, begeleiding van de leerorganisaties, een harmo-nisering van de regelgeving en het wegwerken van de discrepanties tussen de verschillende onderwijsniveaus (o.a. in de ondersteuning van coaches en de betaling van de lerenden).
- Mogelijkheden te voorzien om een leertraject voor sceno-grafen/ontwerpers uit te bouwen binnen het onderwijs.
- Voldoende statistische gegevens te verzamelen, of alterna-tieven te voorzien voor specifieke beroepen.
- Te onderzoeken of een heropstart van de ervaringsbewij-zen binnen een realistische context haalbaar is.
- Een systeem van kwalitatieve microcredentials uit te bou-wen.
- Kwalitatieve bijscholing voor freelancers te ondersteunen.

Wil je meer weten over het aanbod van opleidingen?
Een goed beginpunt is www.podiumkunsten.be/loopbaan/vooropleidingen/technisch-artistiek. Je merkt er al meteen hoe groot en divers het legertje producti-onele krachten in de brede culturele sector wel kan zijn. Toneelmeester, geluidstechnicus, lichttechnicus, beeld-technicus, grime, kapper, productieleider, scenograaf, kostuumontwerper…

DUURZAAMHEID & INNOVATIE

Onze samenleving kent op tal van vlakken een exponentiële groei: de bevolking, de vraag naar voedsel, het gebruik van grondstoffen en energiebronnen… Ook de impact van de mens op de natuurlijke leefomgeving neemt hand over hand toe, denk maar aan de klimaatopwarming of de plasticsoep. Maar onze planeet en haar natuurlijke voorraden zijn eindig. De hoeveelheid grondstoffen op aarde is gelimiteerd, zowel op het land als in de oceanen. Ons ecosysteem kan tot op zekere hoogte afvalstromen en de uitstoot van gassen en stoffen absorberen en verwerken, maar als de draagkracht te ver overschreden wordt, is de schade onomkeerbaar.

We zijn ons steeds meer bewust van de eindigheid van de voorraden op aarde en van onze impact op de leefomgeving. Onze manier van consumeren wordt in vraag gesteld. De uitdaging is om een duurzame maatschappij tot stand te brengen binnen de grenzen van onze planeet. Hoe die maatschappij er zal uitzien, kan niemand voorspellen. Of we dit doel ooit bereiken, en hoe, evenmin. Het spreekt echter voor zich dat ook de brede culturele sector hierin zijn rol moet en zal spelen.

Ecodesign van producten

Ecodesign is een relatief nieuw begrip dat het streven uitdrukt om bij het ontwerp van een proces of product niet alleen rekening te houden met economische, technische en menselijke criteria, maar ook met milieucriteria. Vroegere methodologieën (ontwikkeld sinds het groeiende milieubewustzijn en de opkomst van de groene beweging in de jaren 1970) zorgden er vooral voor dat milieuschade opgeruimd werd bij het vrijkomen van de schadelijke stoffen in het milieu. Dit worden end-of-pipe-oplossingen genoemd. Een typisch voorbeeld hiervan is een autokatalysator, die schadelijke stoffen afbreekt net voor ze de uitlaat verlaten. Bij ecodesign wordt een proces volledig herontworpen zodanig dat schadelijke stoffen in veel mindere mate, of helemaal niet, aangemaakt worden. Ecodesign komt neer op het vermijden van afval door middel van preventie. Dit bespaart niet alleen in materiaal om de vervuilende stoffen aan te maken, maar bespaart ook op de tijd, geld en energie om de vervuilende stoffen weer af te breken.

Bij ecodesign wordt, net als bij eco-efficiënt werken, de volledige levenscyclus van een product of proces bekeken en worden de hoogste milieubelastingen het eerst aangepakt. Ecodesign kan plaatsvinden door een product te herontwerpen of door de markt te herbekijken en bij te sturen.

De Ecodesign-regelgeving die in voege is sedert 2020 verplicht voor lichtbronnen een minimum efficiëntie van 85 Lumen per Watt en een maximum stand-by power van 0.5 Watt voor alle lichtbronnen (lampen zowel als lichttoestellen). Geen enkele tungsten lichtbron (halogeen) kan aan deze eisen voldoen, maar ook heel wat bestaande LED armaturen voor podiumgebruik voldoen niet. Daarom werd bij de invoering van de Ecodesign-regelgeving net zoals in het verleden een uitzondering voorzien voor theater, entertainment, TV, projectie en film. Deze uitzonderingen komen bij elke update opnieuw onder druk te staan.

De huidige situatie

De podiumsector is een zeer milieubewuste en vernieuwende sector. We zijn dus absoluut voor het verder energiezuinig en duurzaam maken van de sector, de talrijke initiatieven in de sector geven dit ook weer. We zijn ook zeker niet tegen LED verlichting of andere vernieuwingen. Maar we wensen wel de zelfde kwaliteit te kunnen blijven garanderen.

Naar ons gevoel hebben we in de afgelopen decennia behoorlijk wat werk verricht om tot een duurzaam systeem te komen dat werkbaar is voor onze sector. Het materiaal dat we gebruiken is zeer duurzaam, spots gaan vaak 25-30 jaar mee. Daarna komen ze vaak nog bij scholen of amateurgezelschappen terecht waar ze verder gebruikt worden. Ze zijn gemaakt van degelijke materialen zodat ze hersteld en gerecycleerd kunnen worden.
Hoewel de lampen vaak een hoog vermogen hebben is het werkelijke gebruik minimaal. De lampen branden gemiddeld minder dan een uur per dag. De meeste lampen sneuvelen door behandeling eerder dan door levensduur. De impact van de theaterbelichting is minimaal in het totale energieverbruik van een schouwburg (5%).
Dit alles komt echter niet tot uiting in de Europese cijfers omdat er enkel naar de efficiëntie van de lamp en het toestel wordt gekeken en niet naar het werkelijke gebruik.

We vrezen voor een ramp op verschillende vlakken:

1. Duurzaamheid

- Het vernietigen van bruikbaar materiaal dat nog tien of twintig jaar meekan of het naar Afrika exporteren lijkt ons weinig duurzaam.
- Momenteel is er geen standaard wat betreft de kleuren die door LED geproduceerd worden, dat betekent dat als je op tour gaat je al het materiaal moet meenemen, wat een toename van de transport impact betekent.
- Het beschikbare materiaal dat aan de normen voldoet is nog niet uitontwikkeld. Het heeft een relatief korte levenscyclus. Het is niet of slechts beperkt herstelbaar en dit kan enkel door gespecialiseerd personeel.
- De impact van de vervanging van het huidige materiaal is minimaal t.o.v. andere duurzaamheidsinvesteringen in vb. het gebouw.
- Het is ons eerlijk gezegd niet duidelijk wat de impact van de volledige levenscyclus van LED materiaal is op het milieu. De meeste toestellen worden gedeeltelijk van plastic

CITEREN WE HET MEMORANDUM VAN PULSE TRANSITIENETWERK

Onder leiding van Johan Penson, ook bekend van zijn betrokkenheid bij STEPP, kwam het netwerk PULSE met aanbevelingen om duurzame transitie te maken en daar werd met name de sector van cultuur en jeugdwerking naar voor geschoven als gesprekspartner in het duurzaamheidsdebat op alle niveaus.
“De sectoren cultuur, jeugd en media vormen een gedroomde voedingsbodem om de transitie naar een duurzame samenleving te ondersteunen om verschillende redenen: de media, het jeugdwerk, de creatieve sector zijn bij uitstek de plekken waar de blik op de wereld gevormd wordt, in de ontmoeting met anderen, in educatie, in dialoog, in verbeelding.
Het zijn sectoren van experiment, leren en ervaren, met ruimte voor publieke dialoog en ruimte voor verbeelding, met een speelse blik en artistieke praktijken. Uiteraard zijn we maatschappijkritisch, we zijn de noodzakelijke spiegel om tot nieuwe concepten te komen. Wij openen voor maatschappij en beleid inspirerende perspectieven naar nieuwe duurzame vormen van samenleven.
Ons veld heeft invloed op de perceptie, houding en gedrag van mensen en is cruciaal voor de manier waarop mensen de wereld om zich heen begrijpen en interpreteren.
Duurzaamheid wordt bevorderd door het cultiveren van waarden die verantwoordelijkheid benadrukken. Kunstenaars, culturele figuren en erfgoedwerkingen brengen duurzaamheidsvraagstukken onder de aandacht, geven verbeelding en inspireren mensen om actie te nemen.
De toekomstige generaties hebben een groot potentieel om verandering teweeg te brengen. De jeugdsector is enthousiast, energiek en flexibel om te leren en zich aan te passen. Die rol behelst meer dan leren en toekomstige verandering in gang zetten. Hun jonge stem is vitaal en zorgt voor frisse ideeën buiten de platgetreden paden, voor nieuwe inzichten en versnelling. Het is de drijvende kracht achter de transitie naar een duurzamere samenleving.
Media zijn de vierde macht in onze democratische samenleving: ze zijn niet alleen een krachtig instrument om informatie te verspreiden en het bewustzijn over bepaalde onderwerpen te vergroten, maar ook een platform om dialoog te voeren en burgerschap te mobiliseren en activeren. Door aandacht te besteden aan duurzaamheidskwesties, door het delen van succesverhalen en best practices, inspireren en motiveren de media om gedrag en levensstijl aan te passen. Bovendien werken de media als democratische waakhond door overheden en bedrijven ter verantwoording te roepen voor hun impact op het milieu en door hun inspanningen om duurzaamheid te bevorderen.
Onze sectoren zijn een multiplicator en noodzakelijke aanvulling en verbinding op wat bedrijven, overheden en individuen nu al realiseren rond duurzaamheid. Met het verduurzamen van onze eigen 'hardware' zoals energiezuinige gebouwen, duurzaam erfgoed, duurza-

gemaakt en bevatten elektronica waar o.a. zeldzame metalen in worden verwerkt. Er zijn echter heel weinig studies terug te vinden hierover. Over het recycleren is zo mogelijk nog minder duidelijkheid.

2. Technisch

Er zijn een heel aantal technische problemen die nog niet zijn opgelost. Van een aantal van deze problemen zeggen fabrikanten dat ze niet weten of ze die zomaar kunnen oplossen.

- Het kleurspectrum dat zelfs de beste toestellen weergeven is onvolledig en niet egaal. Dit is misschien in een dagelijkse huiselijke situatie niet zo een probleem, maar in een context van presentatie aan publiek is dit onaanvaardbaar.
- Er is geen standaard in de kleurweergave, elk toestel luistert anders.
- Noodoplossingen bestaan vaak uit vb. het gebruik van filters, wat de voordelen van LED volledig teniet doet. De kleurtemperatuur van LED (het naar warmer gaan bij dimmen) is niet regelbaar. De noodoplossing daarvoor is een toestel met warme en koude LEDs, maar zelfs dan kan men niet onder 2000K. Dat betekent dat de kleurtemperatuur van een kaars niet meer op de scène zal voorkomen.

Deze technische problemen zullen zeker een impact hebben op de kwaliteit van de voorstellingen. Een van de problemen is dat de regels gemaakt worden door mensen die enkel met technisch licht (architectuur, wegen, huishoudtoestellen, …) bezig zijn en niet met theaterlicht. De kwaliteitsnorm die ze hanteren ligt ver onder de onze. Het is alsof je een symfonisch orkest zou vervangen door een MP3.

3. Economische impact

- Het is natuurlijk mogelijk om voor een paar jaar voorraad lampen aan te leggen, maar dat is enkel uitstel voor een of twee jaar. Daarna moet meteen de ganse licht-inboedel van het theater vervangen worden. Dit is een zeer grote (en onvoorziene) kost. Een gemiddeld armatuur kost 4 tot 8 keer zo veel in LED versie. (De Grote Duitse theaters schatten de

me mobiliteit, catering,... nemen we een belangrijke voorbeeldrol op. Als ambassadeurs voor duurzaamheid helpen we om bewustzijn te creëren, houdingen te veranderen én actie te stimuleren."
Een cruciaal punt daarbij is dat er tijd en ruimte komt om transitie waar te maken.
"Onze sectoren spelen een cruciale rol in de transitie naar duurzaamheid. We nemen onze verantwoordelijkheid op. U kunt op ons rekenen. We willen méér doen. Daarom is er nood aan gemeenschappelijke grond met de prioriteiten van de overheid. We worden het uitstalraam in de publieke ruimte voor het nieuwe normaal. Als het daar niet kan starten dan zal het nergens starten.
Zorg dat onze sectoren de kans krijgen om die rol op te nemen. Budgetten blijven beperkt natuurlijk, dus we willen het 'geld-vragen' overstijgen. We vragen tijd die we hiervoor zelf kunnen inzetten binnen de bestaande opdracht en overeenkomsten. Schep tijd en ruimte om te experimenteren; vertrouw én erken dat er resultaten tegenover zullen staan. Het netwerk en kenniscentrum staan hierbij garant voor de lijm en de 'drive'.
Verandering heeft nu nog geen plaats in het gesprek met de overheid. Ook decretaal zijn er geen stimuli. Er is nood aan duidelijke indicatoren of doelstellingen omtrent duurzaamheid. Het opbouwen van bewustwording en betrokkenheid kost tijd en moeite. We kunnen alleen het tij keren als we de instrumentele kijk op onze sectoren achter ons laten en écht zorgen voor de nodige transformatie. Geef ons de ruimte om deze bewustwording te creëren en te versterken en om een groter publiek te bereiken.
Dit kan ingebouwd worden in onze overeenkomsten en decreten. 20% van onze huidige taak moet naar duurzaamheid kunnen gaan. Aanvaard dat we daardoor kwantitatief minder 'culturele' 'output' zullen hebben maar hierdoor wel iets effectiefs in gang zetten omtrent duurzaamheid.
Transitie is een complex en dynamisch proces dat ruimte voor experimenten en leren vereist. We krijgen de vrijheid en het mandaat om nieuwe ideeën, benaderingen en methoden te verkennen, te implementeren en om te leren van onze successen en mislukkingen.
Geef ons autonomie om stappen te zetten, ideeën samen te brengen, mogelijkheden te delen en gemeenschappelijke noden in kaart te brengen om samenwerking tot stand te laten komen.
We houden daarbij rekening met lokale contexten en noden. Dit vergt ontwikkeling van op maat gemaakte oplossingen die rekening houden met de unieke kenmerken van specifieke gemeenschappen en regio's. Een langetermijndoelstelling vereist continue inspanningen en aanpassingen waarbij tijd en ruimte noodzakelijk zijn om langetermijnstrategieën te ontwikkelen en ze te implementeren.
Straks is er een nieuwe generatie leiders en leiderschap die duurzaamheid bewerkstelligt. Betrek de jeugdsector nog meer bij de toekomst want ze is de trekker en belangrijke partner in het netwerk met een eigen innovatieve kracht."

Het volledige memorandum met de beleidsaanbevelingen kan je downloaden op www.pulsenetwerk.be.

vervanging op 150.000.000 €).

- Gesprekken met leveranciers geven aan dat ze de eerste jaren zeker geen prijsdaling zien omdat ze de vraag niet zullen aankunnen. Sommigen vrezen voor een scenario zoals bij de vervanging van de trekkenwanden in Nederland, waarbij na de golf van vervangingen zowat alle leveranciers over de kop gingen.
- Vervangen van de toestellen betekent ook dat de dimmers, de bekabeling en de voeding van het theater moet worden aangepast. Ook dit zijn grote infrastructurele werken.
- Voor gezelschappen betekent het ook dat in een aantal gevallen decors moeten worden aangepast en herschilderd. We vrezen dat deze financiële consequenties een grote impact zullen hebben op gezelschappen, maar ook op cultuurcentra, kunstscholen en gemeenten. Voor kleinere gezelschappen en amateurgezelschappen is de impact nog groter. We kunnen ons moeilijk voorstellen dat de sector dit kan overleven zonder steun van de overheid.

4. Artistiek

De keuze van een bepaalde lichtbron is een artistieke keuze. Door een groot deel van potentiële lichtbronnen te verbieden en anderzijds lichtbronnen met onvoldoende kwaliteit op te dringen, beperkt men de artistieke vrijheid en daardoor ook de vrijheid van meningsuiting. Licht is voor een lichtontwerper als geluid voor een muzikant. Stel je voor dat men aan een muzikant zou zeggen dat hij geen mineur meer mag spelen.
Het blijft daarbij merkwaardig dat men dus wel (mits de nodige veiligheidsmaatregelen) een theater met gaslicht, olielicht of met kaarsen mag verlichten, maar niet met halogeen. Er is vanuit ons onderzoek geen enkel geval bekend waarbij een overheid een technologie verbiedt. Uit het onderzoek dat ik momenteel met mijn collega in Zweden voer rond historische transities in de theaterbelichting, komen een aantal bijkomende elementen naar voor in verband met de natuurlijke transitie van lichtbronnen binnen theater. Eerst worden de oude types met een nieuwe bron nagebouwd en worden ze op de zelfde plaats gebruikt. In een volgende fase worden nieuwe toestellen ontworpen en gaat men op zoek naar nieuw gebruik (andere plaatsen, andere toepassingen). In veel gevallen blijft er een overlap bestaan en worden toestellen nog voor zeer specifieke toepassingen gebruikt. Alle transities die we bekeken hebben verlopen natuurlijk van zodra er kwalitatieve alternatieven beschikbaar zijn.

5. Erfgoed

- Het wordt zeer moeilijk om historische belichting te reconstrueren in functie van onderzoek of re-enactment. Om een voorbeeld te geven: de historische decors in Kortrijk vragen een belichting met een kleurtemperatuur van 1800 K.
- Kunstwerken met ingebouwde lampen kunnen niet meer getoond worden.

De goedkoopste lamp qua verbruik is nog steeds die die niet brandt. Laat een lichtontwerp nu net de creatieve invulling van dat principe zijn: less is more, en dimming is feeling. Er dient dus een onderscheid te worden gemaakt tussen aangesloten en werkelijk (gebruikt) vermogen. STEPP blijft pleiten voor voldoende alternatieven die tegemoet komen aan de bovenstaande argumenten.

Ecodesign van processen en methodes

Duurzaamheid is veel meer dan alleen besparen op elektriciteit. Het gaat ook – en misschien nog veel meer – over hoe je de zaken aanpakt. De manier waarop je werkt, of zelfs de manier waarop je tewerkgesteld bent. Toegegeven in de meeste gevallen associëren we duurzaamheid met energie. Ook de brede culturele sector ontsnapt niet aan de energiecrisis. De kranten blokletteren koppen als: "Kunstencentrum deSingel sluit rond Kerstmis door hoge energiekosten". "Peperdure energie bedreigt werking cultuurhuizen." "Ook cultuursector luidt noodklok over hoge energiekosten: draait de bezoeker er straks voor op?" "Tips voor de cultuursector om energiecrisis het hoofd te bieden: "Show volgen met de jas aan kan ook".
Gemiddeld 60% van het energieverbruik van een podiumzaal gaat naar verwarming. Dat vele kunst- & cultuurcentra huizen in oudere gebouwen helpt in dit verband niet. De isolatiegraad van al die cultuurhuizen opkrikken, daar zit de sleutel op de toekomst. Want ondertussen weet elk gezin dat je de energiefactuur verlaagt op 2 manieren: of de kostprijs per kWh verlagen of je verbruik verlagen. Het recente verleden heeft ons getoond dat hoezeer je ook probeert je op factor 1 nooit de markt zal verslaan, dus is werken op factor 2 de enige goede weg. Wie hier trias energetica-gewijs nu de reden in ziet om zijn zalen te sluiten geef ik nog een krantenkop mee: "Grootschalig onderzoek toont impact van cultuur op welzijn bezoeker". Om maar te zeggen dat het laatste woord nog niet is gezegd.

RUIMTE, INFRASTRUCTUUR & DIENSTVERLENING:

In 2022 en 2023 vierden verschillende cultuurcentra – al dan niet uitgesteld – hun 50-jarig bestaan. Cultuurcentra als de Schakel in Waregem, de Warande in Turnhout, Westrand in Dilbeek, Scharpoord in Knokke-Heist, en de Cultuurcentra van Hasselt, Neeroeteren, Sint-Truiden, Zolder en Strombeek waren de eerste 'instellingen' die uit de grond rezen na een Leuvense studie die concludeerde dat de culturele infrastructuur in Vlaanderen te verouderd, te beperkt en te sterk verzuild was. De rest is geschiedenis. Of niet ?

In deze tijden van canons is het minstens even belangrijk naar de toekomst te kijken. We kunnen er niet om heen. De toekomst van de cultuurcentra staat onder druk van de alsmaar grotere budgettaire evenwichtsoefeningen, nu ja, onder druk. Het afschaffen van de 'oormerking' van de cultuursubsidiering waarbij lokale besturen nu vrij over het budget kunnen beschikken om de juiste keuzes voor de lokale gemeenschap te maken, heeft ontegensprekelijk een achteruitgang betekend. 50 jaar cultuurhuizen betekent ook een al een halve eeuw aan cultuurbeleid. Het vertaalt zich in een interessante en boeiende geschiedenis, maar ook in een brede waaier aan samenwerkingen, projecten, activiteiten en voorstellingen die geweest zijn en nog zullen komen. Tijdens de covidperiode is zeer duidelijk geworden welke rol de cultuurcentra opnemen als gemeenschapsvormende entiteiten. Een grootschalig publieksonderzoek uit 2022 toonde ontegensprekelijk de impact van cultuur op het welzijn van zijn/haar bezoekers.

De grote hamvraag, die met de ouderdom van de eerste reeks cultuurcentra begint te komen, is hoe we ze wendbaar en weerbaar maken voor de toekomst. Budgettaire druk op projecten zet dikwijls de deur open naar zeer brede polyvalentie om het budget te kunnen motiveren. Doch elke technicus weet dat een doorgeslagen vorm van polyvalentie de mogelijkheden en rendabiliteit van een zaal beknot. Naast de investeringen in almaar grotere, snellere of meer spectaculaire techniek wegen vooral loonkosten door op projecten. De vraag is dan waar de juiste balans ligt inzake polyvalente infrastructuur om nog te spreken van ondersteunend voor cultuurbeleid dan wel tegenwerkend, in de zin dat je sneller tot het punt komt dat zaken niet mogelijk kunnen worden gemaakt.
Een probleem dat in dit verband ook speelt dat bij de bouw van recentere cultuurcentra dikwijls 'fouten' van andere infrastructuren zijn meegekopieerd. Misschien moet bij elk bouwtraject toch even worden teruggegrepen naar de publicatie 'Voorbereiding, bouw en inrichting van culturele infrastructuur' uit 1984 ? Het was een zeer sturend, bijna verplichtend werk, dat kaderde in de "opvoedkundige" visie. Net zoals er aan volksverheffing moest worden gedaan in de cultuurcentra, moesten ook de gemeenten worden opgevoed bij het bouwen van een centrum. En ongetwijfeld is een gezonde invulling van polyvalentie ervoor zorgen dat je een gebouw bouwt zodat je

het later makkelijk kan aanpassen, eerder dan dat je alles door elkaar kan plannen.

Maar daarnaast noopt ook de ouderdom tot zowel een facelift als een grondige revisie van cultuurcentra. 50 jaar werking laten hun sporen na. En nieuwe tendenzen en doelstellingen zorgen er ook voor dat al maar meer budget naar gebouwzorg gaat. Daken en gevels hebben opnieuw nood aan betonrenovatie (als het al niet te laat is), maar ook de technische installaties eisen hun aandacht op. In alfabetische orde ligt er werk op de plank op vlak van asbest en asbestverwijdering, de sanering van elektrische installaties en het duurzaam gebruik van energie en de daaraan gekoppelde isolatie-ingrepen.
Ingegeven door covid-protcollen en de impact die ze hebben gehad op de cultuur- & evenementensector ligt ook verbeterede ventilatiesystemen op tafel. Ook 'veiligheid' mag in dit rijtje niet ontbreken. Op vlak van brandveiligheid, nood- & evacuatieplanning, crowd-management, geluidsemissie maar ook arbeidsveiligheid kende de voorbije 50 jaar een gigantische omwenteling. Op dat vlak staan echter nog steeds veel noodzakelijke aanpassingen op het lijstje, niet in het minst inzake ergonomisch werken. De slechte voorbeelden van laad- en lossituaties en hijsinfrastructuren spreken daarin boekdelen. Een als uitsmijtertje is ook duurzaam watergebruik aan de orde. De goede lezer zal opmerken dat de D van duurzaamheid niet in het rijtje voorkwam. Dat is bewust: duurzaamheid is een breed begrip. Volgens de definitie komt het er in het kort op neer dat in een duurzame wereld mens (people), milieu (planet) en economie (profit) met elkaar in evenwicht zijn, zodat we de aarde niet uitputten. De Wereldcommissie voor milieu en ontwikkeling omschrijft duurzaamheid als "ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen". Laten we bovenstaande insteken dan ook gebruiken om het begrip duurzaamheid vooral te omarmen om ervoor te zorgen dat we morgen nog steeds kunnen doen wat we het liefste en beste doen: mensen ontroeren en voeden met cultuur

Tegelijkertijd moeten we hier opmerken dat er ook niet wordt gestart van een wit blad en dat er voldoende opportuniteiten op tafel liggen. STEPP schreef mee aan het SARC-Memorandum Infrastructuur, waarvan de premises nog steeds een stevige roadmap vormen. De herbestemming van kerken kan de opkomst betekenen van hybride, alternatieve ruimtes. Maar naast de kansen liggen ook de bedreigingen: er moet absoluut over worden gewaakt dat polyvalentie – het eeuwige breekijzer in relatie tot het budget - niet doorslaat tot hyperpolyvalentie die de creatieve processen niet meer ter dege kan ondersteunen.

De grote uitdaging in dit alles zal onmiskenbaar de gerichte inzet van financiële middelen worden. Duurzaamheidsingrepen zoals verledding en klimaatregeling zorgen ervoor dat de vervangfrequentie van materiaal hoger zal komen te liggen.

In het memorandum van de SARC

(de strategische adviesraad voor cultuur, jeugd, sport en media) wordt infrastructuur al even ambitieus als beknopt vermeld:

Maak werk van een masterplan infrastructuur
Lokale infrastructuur staat onder druk door de hoge onderhoudskosten, aanpassingsnoden en nood aan vernieuwing door veroudering.
Open en vrij te gebruiken gemeenschapsinfrastructuur in wijken en buurten is gegeerd, maar te beperkt. Afstoting van infrastructuur is veelal gebaseerd op financiële redenen.

- De Vlaamse overheid moet werk maken van een masterplan om ook naar innovatieve incentives en antwoorden te zoeken die niet enkel berusten op investeringen.
- Het beleid rond infrastructuur moet duurzaamheid als basisuitgangspunt hanteren.
- Er moet over sectoren heen gezocht worden. Het beleid moet goede praktijken in kaart brengen, opportuniteiten creëren en opschaling mogelijk maken.
- De Vlaams Bouwmeester heeft een adviserende rol aan Vlaamse, provinciale en lokale overheden of openbare besturen en kan hierin een belangrijke positie innemen.

De budgettaire impact hiervan zal ertoe leiden dat er minder geld is voor productieprocessen. Terwijl er een dwingende noodzaak aan is worden tegelijkertijd de subsidietrajecten voor sectorale prioriteiten in vraag gesteld bij gebrek aan cijfermateriaal en een degelijke inventarisatie.

Dat cijfermateriaal en die inventarisatie moeten een veldbrede discussie over de effectieve noden – inclusief de technische noden – van ruimtes voeden voor een wild avontuur van polyvalentie de kop opsteekt. Er is veel expertise in de sector, ze dient alleen gebruikt te worden voordat adviesbureau's en consultants omwille van hun ereloonpercentage teveel in een bouw- of renovatietraject duwen.
Op vorige vergaderingen bleek al dat we weer aan een kruispunt zijn gekomen. De gevolgen van de nieuwe financiering voor gemeenten beginnen zich af te tekenen. Dat geeft soms ambitieuze gevolgen (zie de infrastructuur artikels in STEPP Mag), maar er is ook een inkrimping. In veel gemeentes – ook de middelgrote – zien we gevallen van parochialisering. Steeds meer besturen zien er geen graten in om hun vrijetijdsinstallaties gewoon te verhuren zonder meer. Zonder te investeren, zonder veiligheid, zonder controle, zonder ambitie. Hoe ze dat blijven rijmen met hun ondersteuning van het middenveld is incongruent.
Dat niet elk lokaal bestuur de expertise in huis heeft om zelf hun infrastructuur op punt te stellen - aangepast aan de noden van de gebruikers, van het publiek van de toekomst – hoeft geen schandvlek te zijn. Je kan het gewoon vragen. STEPP kan een eerste port-of-call zijn alvorens een (duur) theateradviesbureau wordt gebeld. Dat zou gelijk toch veel miserie kunnen voorkomen.
Ja, een ruimte kan polyvalent zijn, maar hoeveel flexibiliteit kan je inbouwen voordat je geen cultuurhuis meer hebt, maar een evenementenhal?

In het memorandum van Cult!

(de netwerkorganisatie en belangenbehartiger voor cultuurhuizen in Vlaanderen en Brussel) lezen we deze aanbevelingen voor lokale en bovenlokale besturen:

VERBINDING

- Verlaag de administratieve rompslomp voor cultuurwerkers zodat zij ook binnen het publieke domein (marktplein, park) verbindende culturele projecten kunnen (blijven) organiseren.
- Voorzie een hedendaagse reglementering voor het gebruik van culturele infrastructuur met een lokale visie en duidelijke criteria. Zo wordt enerzijds overbevraging van de infrastructuur vermeden en kunnen anderzijds ook buurtwerkingen of nieuwe groepen in de samenleving toegang krijgen tot bestaande culturele infrastructuur.
- Verlaag de drempel voor scholen om in te tekenen op culturele activiteiten. Nog al te vaak is de kost van bijvoorbeeld busvervoer een reële drempel voor een school om in te tekenen op het aanbod van een cultuurhuis.
- Stimuleer scholen om het omkaderend aanbod voor kinderen en jongeren van cultuurhuizen te ontdekken. Cultureel waardevol aanbod draagt elementair bij aan de ontwikkeling van de belevingswereld, de verbeeldingskracht en kritische zin van nieuwe generaties.
- Investeer in soepele openingsuren zodat het cultuurhuis daadwerkelijk een open huis is voor iedereen.
- Geef erkenning voor en investeer in bijkomende profielen die binnen een brede interpretatie van het domein cultuur specifieke expertise opbouwen als professionele publiekswerkers. Van mapping tot buurtwerk, van eigenaarschap geven aan bezoekers tot co-creatie.

- Voorzie op overkoepelend niveau leerkansen, praktijkontwikkeling, ondersteuning in expertiseopbouw rond het concept 'open huis' en 'derde plek'.
- Ondersteun een kennis- of expertisecentrum dat relevante data, knowhow en goede praktijken deelt rond toegankelijkheid, (publieks)participatie, publieksontwikkeling en maatschappelijke trends in participatie. Laat cultuurwerkers uitwisselen rond deze specifieke thema's

INFRASTRUCTUUR

Cultuurhuizen hebben een bijzondere band met hun infrastructuur. Het is in het beste geval een plek die goed voorzien is van aangepaste ruimtes of die modulair en flexibel is voor verschillende doelgroepen en hun noden. De gebruikersstudie in 110 Vlaamse cultuurhuizen uit 2022 toont aan dat de algehele tevredenheid over de verschillende onderdelen van de infrastructuur (van zitcomfort tot foyer) hoog is.
Toch baart (de vaak polyvalente) structuur soms zorgen. Ze is vaak al decennialang in gebruik, vraagt veel onderhoud en is meestal niet duurzaam of energiezuinig. Een recent project rond circulair bouwen in de vrijetijdssector toonde aan dat er reflectie nodig is over de evoluerende rollen die een infrastructuur kan krijgen. Zijn de functies die een gebouw nu vervult nog dezelfde binnen tien jaar, binnen vijftig jaar? Met het oog op een duurzame infrastructuur kijken we best verder dan de volgende ambtstermijn.
Een duurzaam cultuurhuis realiseren vergt heel wat aanpassingen: een omschakeling naar LED-verlichting, de automatisering van theatertrekken, de investering in een binnenluchtkwaliteitsinstallatie… Dit zijn investeringen die in zeer veel verouderde infrastructuren moeten gebeuren en die het lokale niveau niet alleen kan dragen. Alleen met gezamenlijke financiële inspanningen over alle beleidsniveaus (Europese, federale, Vlaamse en Brusselse) heen is het haalbaar om al die uitdagingen aan te gaan.
De cultuurhuizen zijn daarnaast een onmisbare partner om een duurzame transitie bij het publiek te realiseren. Indirect door sensibilisering vanuit de programmatie, vanuit de kunsten of door projecten, maar ook rechtstreeks door zelf het goede voorbeeld te geven met ecologische ingrepen en maatregelen. Net die investeringen in de eigen infrastructuur kosten vaak te veel geld. Al te vaak zijn cultuurhuizen genoodzaakt de minder duurzame en vaak goedkopere oplossing te kiezen voor hun infrastructuur, terwijl ze inhoudelijk wél proberen een publiek te sensibiliseren rond duurzaamheid.
Ook een aangepaste, toekomstgerichte digitale infrastructuur van het cultuurhuis is essentieel. In de eerste plaats om de gebruikerservaring van (toekomstige) publiek te verbeteren en daarnaast om interne processen te optimaliseren en samenwerkingen aan te kunnen gaan, op basis van gedeelde data.

Daarom:

- Ambieer een sterk bondgenootschap tussen lokale politiek en cultuurdeskundigen: geef eigenaarschap, vrijheid en vertrouwen aan deskundigen binnen het cultuurhuis om de uitdagingen die in het meerjarenplan staan met adequate middelen zelf uit te rollen, neem engagement om middelen voor cultuur hard te verdedigen en te vrijwaren.
- Vorm allianties met natuurlijke partners (onderwijs, toerisme, welzijn, veiligheid…).
- Overtuig dat je cultuurhuis loont. Geef aandacht aan de maatschappelijke surplus die gecreëerd wordt door het culturele aanbod. De waarde van een cultuurhuis moet meer zijn dan de opbrengst van de ticketverkoop, geef ruimte om te creëren en innoveren.
- Valideer zowel de zakelijke als socio-culturele expertise in het wervingsbeleid voor leidinggevenden en zorg dat het in balans is met de competenties van het team.
- Investeer in de nieuwe instroom in de sector met als kans: grootschalige, brede ingang van vernieuwing in de sector en als uitdaging: braindrain (denk aan instromers die van nul moeten bouwen aan connectie en een dia-

Herbestemming van podiumruimtes

Vrijetijdsinfrastructuur begint steeds meer hybride vormen aan te nemen. Wie nu nog het idee heeft van een aparte doos – ze mag dan nog zo polyvalent zijn als een Zwitsers zakmes – die niet minstens drie verschillende rollen kan spelen, heeft een memorandum of twee gemist. Bewijs nodig? Kijk eens rond op herbestemmingkerken.be.

Een paar jaar geleden signaleerde Andrew Filmer, een docent Theatre and Performance aan Aberystwyth University al in een artikel deze onomkeerbare en tegelijk natuurlijke evolutie.

“Theater is een dynamische kunstvorm die lichamen, licht, geluid en materialen combineert tot spannende live-evenementen. Maar hoewel elke show – of het nu een toneelstuk, concert, dans of iets anders is – uniek is, worden ze altijd bepaald door de ruimtes en plaatsen waar ze worden gemaakt en uitgevoerd.

De theaters waar velen van ons naar toe gaan om naar liveshows te kijken, worden nog steeds gevormd door tradities uit het verleden. In Groot-Brittannië komen de hoefijzervormige zalen en podiumpodia voort uit de relatie tussen toneel en zaal die zich aan het einde van de 16e eeuw in Italië ontwikkelde. Deze theaters zijn goed uitgerust voor uitgebreide spektakels zoals musicals en opera, waardoor toeschouwers die in meerdere lagen zijn gerangschikt – als weerspiegeling van klassenverschillen – kunnen staren naar een andere wereld die voor hen op het podium is gebouwd.

De donkere interieurs van black box-studio's – multifunctionele theaters die gebruikelijk zijn in veel naoorlogse kunstcentra in Groot-Brittannië, maar ook op scholen en universiteiten – weerspiegelen het verlangen van 20e-eeuwse theatermakers naar flexibelere, experimentele ruimtes. Deze studioruimtes zijn populair sinds de jaren zestig en lijken optredens af te sluiten van de sociale wereld daarbuiten en meer abstracte en onconventionele stijlen mogelijk te maken.

Nu veranderen theaters opnieuw. Gevormd door lokale sociale contexten, een groter ecologisch bewustzijn en de vermenging van verschillende kunstvormen, worden prestatieruimten steeds diverser. Moderne theaters zijn veel meer verbonden met hun omgeving – en dat geldt ook voor de voorstellingen die ze opvoeren.”

Filmer citeerde twee inzendingen van de Quadriënnale van 2019 als voorbeelden van hoe theaterruimtes evolueren op manieren die nieuwe mogelijkheden voor verbinding en interactie openen. Dit kan zijn tussen artiesten en toeschouwers, toeschouwers en andere toeschouwers, of prestatie-evenementen en hun sociale, culturele en ecologische context.

Een interessant voorbeeld zijn de visueel opvallende mobiele concertplatform Soundforms. Dit Brits ontwerp brengt de akoestische kwaliteiten van een overdekte concertzaal naar de openbare buitenruimte.

“De meest interessante nieuwe theater- en uitvoeringsruimtes zijn de ruimtes die dienen als integrale onderdelen van performance-evenementen en niet louter als containers daarvoor. Theater- en performancemakers hebben steeds meer locaties, plekken en locaties buiten de traditionele theatergebouwen verkend, waar hun werk het publiek op nieuwe manieren kan boeien. Voormalige industriële locaties, gemeentehuizen en gebedshuizen zijn allemaal aangepast om als podium voor optredens te dienen. Het gebruik van deze ruimtes verbindt ons met het verleden terwijl we nadenken over het heden en onze mogelijke toekomst.

Eeuwenlang hebben theaters gediend als locaties waar mensen samenkomen om te delen in de opwinding van liveoptredens en na te denken over wat het betekent om mens te zijn. Terwijl ze blijven evolueren als reactie op dringende sociale, politieke en ecologische kwesties die onze gedeelde menselijkheid aangaan, openen theaters nieuwe mogelijkheden voor verbinding en interactie die toeschouwers eraan herinneren dat we nooit gescheiden zijn van de scènes waarvan we getuige zijn, of het nu in een voorstelling is of in alledaagse leven.”

0800 90 990
HELI
(lucebert)
Coiffeur Soirée

© Dirk Brysbaert

CHAUVET
CHAUVET

2x 115XT HiQ

RIMUS
HAACHT
ALLEN&HEATH

BEDRIJFSPARTNERS

De maatstaf voor kwalitatieve professionele audio installaties, met grote focus op service en support.
Bremakker 45
3740 Bilzen
TEL +32 11 28 14 58
MAIL sales@amptec.be
www.amptec.be

AMPTEC professional sound solutions

Adviseur voor theater, concertzaal en poppodium: akoestiek, licht, geluid, stoelen, tribunes, hef- en hijsinstallaties, kortom voor alles wat van een gebouw een cultuurhuis maakt.
Runmolen 3
5404 KP Uden, Nederland
TEL +31 413 26 43 44
MAIL info@pbta.nl
www.pbta.nl

PBTA THEATER & AKOESTIEK

Uw eerste keuze. Klank en licht op maat van uw project, inclusief de welgekende service, toewijding en expertise.
't Hofveld 2C
1702 Groot-Bijgaarden
TEL +32 2 481 70 70
MAIL info@beglec.com

BEGLEC SOUND & LIGHT

We geven de toekomst van de audio-industrie vorm, op basis van onze geschiedenis, onze innovatie cultuur en onze passie voor uitmuntendheid.
BDC – Esplanade 1 – Box 41
1020 Brussel
TEL +32 2 466 44 10
MAIL bnl-customerservice@sennheiser.com
nl-be.sennheiser.com

SENNHEISER

CHAUVET Professional ontwerpt, fabriceert en verdeelt innovatieve LED lichtarmaturen voor de evenementensector.
Stockstraat 18
9770 Kruishoutem
TEL +32 9 388 93 97
MAIL Besales@chauvetlighting.eu
chauvetprofessional.eu

CHAUVET PROFESSIONAL

Innovatieve brandwerende stoffen, gordijnrails en bewegingssystemen voor theaters en evenementen.
Oude Gentweg 100
2070 Burcht
TEL +32 3 236 84 40
MAIL hello@showtex.com
www.showtex.com

ShowTex AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION

Uw ideeën, onze oplossingen
Lammerdries 18A-1
2440 Geel
TEL +32 13 480 600
MAIL info@controllux.be
www.controllux.be

Controllux

Structureel partnerschap
STEPP heeft een uitgebreid netwerk van communicatiekanalen naar de brede culturele sector.
Via een structureel partnerschap kan je bedrijf of organisatie hier gebruik van maken.
Meer info op **stepp.be/sponsors.asp**

A Light Balance is een creatief bedrijf met meer dan 20 jaar ervaring in lichtontwerp, lichttechniek, ontwikkeling en productie.
Willem de Blockstraat 26
2880 Bornem
TEL +32 486874620
MAIL info@alightbalance.com

A LIGHT BALANCE

NEW

MAVERICK SILENS

QUIET On Set

MAVERICK
Silens 2X Profile

MAVERICK
Silens 1X Profile

Two **NEW** sequels that continue our story of **award-winning** innovation with **utterly quiet** fanless operation, the **highest quality** of light, **flawless dimming** and **framing, intense accurate colour** and **brilliant output.**

LEARN MORE

CHAUVET PROFESSIONAL

BEDRIJFSLEDEN

CBAM bv
A. Amelotstraat 36
9750 Kruisem
Tel: +32 9 395 10 83
info@cbam.be
www.cbam.be

Shure Distribution Benelux
Jan Emiel Mommaertslaan 20A
1831 Diegem
Tel.: +32 2 704 91 50
mail: info@shure.be
website: www.shure.be

XLR Pro
J. Bruyndonckxstraat 72
1780 Wemmel
Tel.: +32 2 520 08 27
Mail: info@xlrpro.eu
Website: www.xlrpro.eu

FACE bvba
Hoek 76 – unit 301
2850 Boom
Tel.: +32 3 844 67 97
Mail: info@face.be
Website: www.face.be

Theateradvies bv
JJ Allanstraat 374
1551 RV Westzaan
Tel.: +31 20 627 22 48
Mail: info@theateradvies.nl
Website: www.theateradvies.nl

ShowTex AMAZING STAGE FABRICS IN MOTION
hello@showtex.com • www.showtex.com • www.showtexrental.com • volg ons op social media

BIJ DE BUREN: EVENT CONFEDERATION

Christine Merckx

Evenementen zijn belangrijk. Ze zorgen voor ontmoeting, ontzorging en vooruitgang.

Een samenleving zonder evenementen, daar wil niemand terug naartoe.

Het is dan ook niet toevallig dat in volle coronacrisis Event Confederation werd opgericht. Eerst om de ondergang van de eventsector te verhinderen. Maar dan bleek ook dat de koepelorganisatie sinds 2020 grote stappen zette in het stimuleren van groei, creativiteit en ondernemerschap.

Wat is de Event Confederation?

De Event Confederation heeft de ambitie om de krachten van alle Belgische spelers in de eventsector te bundelen, zowel aan de kant van de organisatoren als de toeleveranciers. Daar waar belangenbehartiging tijdens de crisisjaren centraal stond in haar werking, zijn de activiteiten en actieradius postcorona gaandeweg verruimd.
Als eerste aanspreekpunt en matchmaker voor professionals, beleidsmakers, onderzoekers, media en het brede publiek wil Event Confederation de brede eventsector in ons land verenigen, vertegenwoordigen, verdedigen en informeren. De voorbije jaren werd er dan ook sterk ingezet op kennisontwikkeling en kennisdeling, met als doel het bevorderen van eenheid en sterkte in de sector

Wie is de eventsector?

Deze sector afbakenen blijft een uitdaging. Net omwille van de vele spin-offs en overlappingen met verwante stakeholders, zustersectoren en ondersteunende diensten. Naast de heel zichtbare publieksevenementen, telt ons land ook heel wat private en bedrijfsevenementen. Denk maar aan de personeelsfeesten, congressen, meetings of beurzen die door de event professionals in ons land jaarlijks worden georganiseerd.
En deze professionals werken niet alleen in de profitsector. Ze zijn ook actief in de non-profit en de publieke sector. Zoals bij de honderden lokale overheden in ons land.

Welke stappen zijn nodig?

Het is de optelsom van de verschillende subsectoren die zal

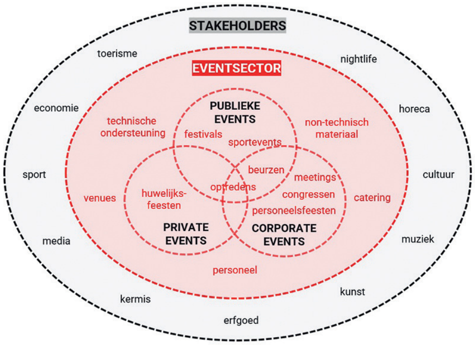

toelaten om met één verenigde stem te kunnen spreken. Enkel dan kan je streven naar (h)erkenning, ondersteuning en verdere professionalisering van de sector. Naast een lobbycentrum wil Event Confederation de komende jaren dan ook investeren in het verder uitbouwen van een kenniscentrum, ondernemerscentrum en communicatiecentrum.
Want er ligt nog heel wat werk op de plank, ook voor onze beleidsmakers.
Zo is er nog geen uniform sociaal statuut dat aangepast is aan de noden van de sector. Er bestaan nog geen sectorspecifieke NACEBEL-codes en ook geen studiedienst, leidende administratie of kabinet die het voortouw neemt. Er is nood aan een sterk, eenduidig en juridisch kader waarop de vele tienduizenden event professionals in ons land kunnen steunen. Daarnaast is er nood aan structurele en zelfs sector overschrijdende samenwerkingen en kennisdelingsstructuren, waarvan het kennispartnership tussen Event Confederation en STEPP een mooi voorbeeld is.

Meer informatie? Lees meer over het memorandum en de partnerships op de website van Event Confederation. Contacteer gerust ook de Confederation Manager zelf, via christine@event-confederation.be.

DIGITALISERING

Digitalis, mooi maar bij verkeerd gebruik best giftig. Dat onbestemde gevoel van weg te drijven van al wat echt is in de wereld: reken maar dat digitalisering er voor iets tussen zit. De podiumkunsten zijn de ideologische tegenpool van een virtuele wereld. Hier draait het net om de gedeelde ervaring. Live. In real time. Hoe rijmen we die twee? En hoe kunnen we de overduidelijke voordelen van digitale technologie in ons voordeel laten spelen, zonder onze ziel te verkopen?

Onze sector maakt unieke dingen. Daarbij merken we dat digitalisering wel impact heeft op kwaliteit maar niet op kostprijs, integendeel. Digitalisering is dus geen absolute oplossing en kan je niet interpreteren als verdienmodel.
In 'We gaan digitaal!' benoemde Chris Van Goethem al de vele vragen die digitalisering meebrengt. Hij had het vooral over de toepassingen in de podiumsector, maar de vragen die hij stelde kan je ook daarbuiten opwerpen.
Het is moeilijk om een promotiefolder, een visietekst, een probleemstelling of een subsidieaanvraag te vinden waarin digitaal niet voorkomt als doelstelling of oplossing. Digitaal klinkt hip en progressief, en het getuigt van inzicht, maar wat is dat dan, "digitaal"? Wat wil men bereiken? En wat is de impact op een sector die uiteindelijk een fysiek/reëel eindresultaat beoogt?
Chris keek kritisch naar de digitalisering in de (heel verschillende) domeinen die in onze sector aan bod komen. De voor- en nadelen, de valkuilen en opportuniteiten, de goede en minder goede voorbeelden.
Het begrip digitaal is erg breed en slaat op heel veel aspecten in onze sector. We kunnen dus niet anders dan een beetje van de ene op de andere tak springen en proberen een stand van zaken te geven.

Pre-productie

In de pre-productie fase, waar het artistieke concept wordt bedacht en uitgewerkt, worden steeds meer digitale tools ingezet om het werkproces te ondersteunen. De manier van werken is daarbij niet anders dan op een traditioneel prikbord. Er kan ook video of andere content worden toegevoegd en vooral: men kan op afstand werken. Anderzijds blijft het samen bedenken, in één ruimte samen werken, op een aantal momenten in het creatieproces essentieel. In hoeverre al deze middelen, van gedeelde documenten tot een volledig virtuele productie een meerwaarde betekenen, hangt af van vele factoren. De eigenheid van het productieproces binnen een bepaald gezelschap, de grootte van de organisatie, de samenstelling en expertise van het productieteam, de kostprijs van de tijd op het podium, om er maar enkele te noemen.

Atelier

Wanneer een decor, rekwisieten of kostuums of andere fysieke zaken die nodig zijn voor een voorstelling gemaakt worden, werken we meer en meer met CAD (Computer Aided Design) tekeningen. CNC (Computer numerical control) machines.
Voordelen van al deze systemen liggen in de eerste plaats in de communicatie met de ontwerper (die niet altijd ter plaatse moet zijn), de accuraatheid van de resultaten, de snelheid en efficiëntie van de uitvoering bij seriewerk en de duurzaamheid, vooral op het vlak van materiaalgebruik. Anderzijds is de voorbereidingstijd groter bij een uniek stuk, wat de totale rendabiliteit niet ten goede komt.

Content maken

Het digitaal maken, aanpassen, monteren en cue-klaar maken van beelden en geluidsfragmenten voor een voorstelling is

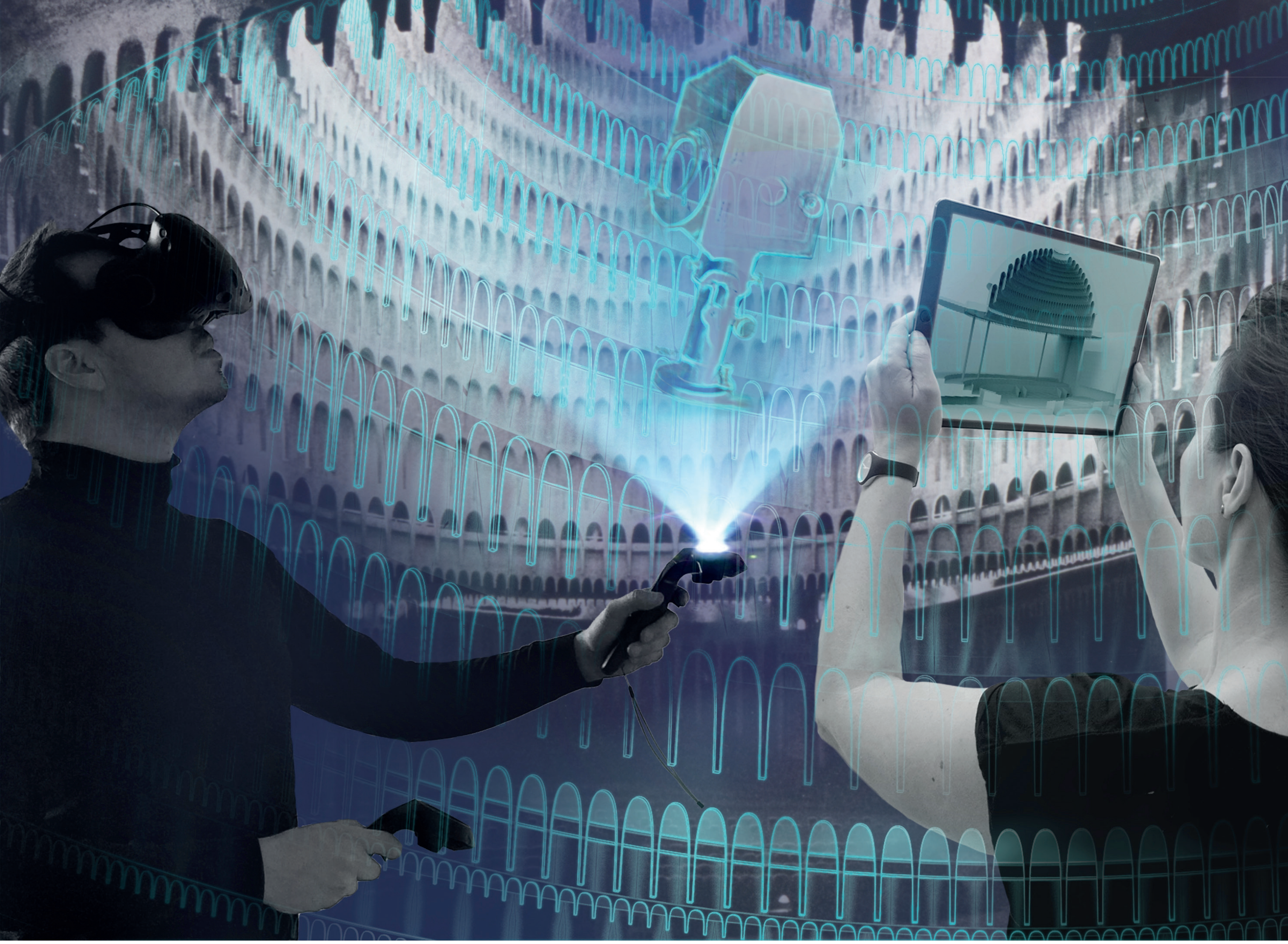

reeds lang ingeburgerd in de podiumsector. De software laat ons steeds sneller werken, heeft nog weinig limieten op het vlak van kwaliteit en biedt telkens nieuwe mogelijkheden zoals vb. voor Immersive sound (een geluidsbeeld waarin de luisteraar volledig ondergedompeld wordt).
Maar het bepalen van de inhoud steunt nog steeds op de creativiteit en artisticiteit van de ontwerper. Daar zou wel eens verandering in kunnen komen als gevolg van de evoluties in generatieve AI.
Hoewel deze systemen ongetwijfeld nuttig zullen worden ingezet, kunnen er ook heel wat kritische vragen worden gesteld. Er ontstaat bijvoorbeeld een gedeeld auteursrecht, waarbij enerzijds de maker van de originele beelden (die momenteel niet te achterhalen is) als de samensteller van de conversatie en de maker van de software bepaalde rechten hebben. Het blijft evenwel koffiedik kijken in hoeverre creativiteit een plaats kan krijgen in het geheel. De prompter, de persoon die de opdrachten geeft aan de toepassing, zal als een nieuw beroep of een nieuwe set competenties voet aan grond zal krijgen.

In de kern van wat we doen

Ook in het 'draaien' van de voorstelling, is de digitalisering al lang doorgedrongen. Het gaat dan vooral over de digitalisering, in feite virtualisering, van apparatuur. Het fysieke toestel is vervangen door een reeks processors, verbonden met netwerken. Naast de vele voordelen zijn er ook een aantal risico's en valkuilen verbonden aan deze omslag, die we niet ten volle hebben gecounterd.
In de eerste plaats is er een gebrek aan stabiliteit.
In een virtuele werkomgeving is het moeilijker in te grijpen, gezien de complexiteit en de hoeveelheid parameters. Hierdoor wordt het eindresultaat mechanischer en minder organisch. Verder weegt ook de kost van programmeren en voorbereiden vaak niet op tegenover de winst in een landschap dat veelal kleine voorstellingen in beperkte reeksen speelt.
Tot slot is er nog werk aan het standaardiseren van netwerkprotocollen, kleuren voor licht, enz. Hierdoor worden de voordelen van vergaande digitalisering voor een reizende voorstelling teniet gedaan door de (tijdrovende) nadelen.
Maar het grootste probleem lijkt nog steeds te zitten bij de

mens, wie niet permanent bijschoolt en voldoende routine kan opbouwen met een bepaald systeem is veroordeeld om achter te lopen. De vraag is of het in een kleine organisatie of vb. een amateurgezelschap realistisch is om voldoende expertise in huis te hebben om de toch dure systemen nog te kunnen bedienen.

New realities

Eén van de belangrijke innovaties binnen de digitalisering is het toevoegen van informatie aan een al dan niet virtuele ruimte. Daarbij wordt vooral gestreefd naar een omgeving met extra dimensies die immersief is, met andere woorden die de gebruiker/toeschouwer onderdompelt in de omgeving/ervaring.

AR of augmented reality zorgt ervoor dat er een extra laag wordt toegevoegd aan het beeld dat de toeschouwer ziet. Naast de achtergrond en de spelers wordt er, door middel van een bril, een beeld op de voorgrond toegevoegd. Dit kan om praktische toepassingen gaan zoals het toevoegen van vertaling of ondertitels, ondersteuning van slechthorenden door toevoeging van een doventolk, het afschermen van een teveel aan prikkels, of triggers voor epilepsie (waar een student van RITCS mee experimenteerde).

Een uitgebreide vorm van AR is XR of Extended Reality. Daarbij kan men niet alleen virtuele voorwerpen zien in de reële wereld, men kan ze ook manipuleren. Los van de problematiek van de zichtlijnen die zich ook bij AR voordoet, lijkt het op dit moment niet evident om de toeschouwers op deze manier te laten deelnemen. Anderzijds lijkt het wel haalbaar om een acteur de voorwerpen te laten manipuleren die door de toeschouwer in AR gezien worden.

Bij alle bovenstaande systemen of 'realities' houdt de toeschouwer contact met zijn omgeving en met zijn medetoeschouwers. Hij/zij blijft de anderen horen, zien, (aan)voelen. De medetoeschouwer maakt deel uit van de voorstellingservaring, de live beleving.

Dat wordt helemaal anders wanneer we met VR, Virtual Reality aan de slag gaan. Daarbij is de realiteit volledig virtueel en staat los van de plaats waar men zich bevindt. De spelers zijn ook virtueel, een soort van avatar, die gestuurd wordt door de tracking van de bewegingen van de speler, een vooraf opgenomen beweging of een (eventueel door AI aangestuurde) geautomatiseerde beweging.

De toeschouwer zou daarbij, indien gewenst, kunnen meespelen of rondlopen, in de vorm van een avatar. De voorstellingsplek wordt dan een soort Metaverse. Maar de live beleving, waarbij men onbewust sociale interactie tussen een publiek onderling en tussen publiek en de spelers voelt, lijkt in deze context onbestaand. De grote vraag is of men nog van een theaterervaring kan spreken in dit geval.

Streaming

De coronaperiode heeft een boom veroorzaakt in alternatieve manieren om voorstellingen te laten zien. Ondertussen worden de voordelen van streaming als spreidingsvorm bejubeld als de oplossing voor velerlei problemen. Eén van de belangrijkste argumenten is dat op die manier doelgroepen kunnen worden bereikt die anders niet naar de schouwburg of cultuurcentrum komen.

Toch kunnen daar ook kritische vragen over worden gesteld. Een voorstelling is een uniek moment waar mensen samenkomen. En een theaterbezoek is meer dan die voorstelling, het is ook een 'uitje', mensen zien, nabespreken, iets gaan drinken. Een cultuurhuis is ook een community, die mensen bij elkaar brengt, aanzet tot ontmoeten, tot samen beleven, tot informele contacten. Gemeenschapsvorming is niet zomaar een essentieel onderdeel in het decreet lokaal cultuurbeleid. Ontstaat daarbij geen risico op een nieuw soort elite theater, waarbij de tweedeklas doelgroepen thuis mogen kijken en de elite niet geconfronteerd wordt met de doelgroepen? En ontstaat daaruit geen risico op maatschappelijke uitsluiting? Staat het concept niet haaks op integratie van de doelgroepen die men wil bereiken? We willen toch niet terug naar de opdeling in sociale klassen uit de bonbonnière-schouwburgen?

Kan je de ervaring van een voorstelling evenaren op een plat scherm? In elk geval zal de kwaliteit van het gestreamde beeld essentieel zijn om de online doelgroepen te blijven boeien. Als er iets is dat we tijdens de coronaperiode geleerd hebben, dan is het wel dat de beeldkwaliteit bepalend is voor het behoud van de aandacht. Het is dus niet voldoende om gewoon een camera te laten meedraaien. Dit betekent meteen ook dat er een hele nieuwe set competenties of zelfs nieuwe beroepen noodzakelijk zijn. En een degelijke uitrusting. De Wiener Burg noemt zijn streamingplatform niet voor niets hun vierde zaal. Het idee dat de theatertechniekers dit 'er even bij nemen' is alleszins erg kort door de bocht.

De volgende vraag is dan wie er best geplaatst is om de opnames te realiseren. Het gezelschap? Het cultuurhuis? Of een externe partner of organisatie? Met daarbij de vraag of je nog een cultuurcentrum nodig hebt en of dat dan ten volle moet worden uitgerust?

Tot slot kan je je de vraag stellen wat de impact zal zijn op de artiest of het gezelschap. Dan gaat het niet alleen om fair practice, auteurs- en naburige rechten maar ook over vb. speelplezier. Om even terug naar het begin te gaan, in 1899 legde het tribunaal van Brussel, op vraag van Guiseppe Verdi, een verbod op om zijn werken via de théâtrophone te verspreiden. De redenen daarvoor zijn nog moeilijk te achterhalen, maar er bestaat een goede kans dat het om meer dan enkel de auteursrechten ging.

Tentoonstellingen

Bovenstaande vragen worden niet enkel in de podiumsector gesteld. Ook in de musea en tentoonstellingsruimtes zijn tijdens de corona periode allerlei technische innovaties

versneld uitgerold, die men nu soms promoot als wondermiddelen. Digitale tentoonstellingen, experiences en gamification van de museumervaring waren (en zijn) een waardevolle aanvulling op echte tentoonstellingen, op voorwaarde dat ze van hoge kwaliteit zijn. Net zoals de immersive experiences een boeiende ervaring kunnen opleveren en een ander publiek kunnen bereiken. Maar het lijkt weinig realistisch dat al deze technische oplossingen de ervaring van de confrontatie met een kunstwerk in een echte omgeving kunnen vervangen.

Productie

Met productie bedoelen we: de planning en organisatie van de activiteiten van de gehele organisatie. Ondertussen is de meeste organisaties de gedeelde planning vervangen door een planningsplatform, waarmee lokalen, materialen, middelen, mensen en activiteiten kunnen worden ingepland. Vaak worden daaraan ook allerlei andere digitale diensten, zoals ticketing, webshops, promotiekanalen, boekhouding en tijdsregistratie gekoppeld. In de cinemawereld is dit tot de meest geautomatiseerde vorm uitgewerkt, waarbij het beroep van projectionist op een paar jaar tijd geheel is verdwenen. De bioscoop is vandaag vooral een IT-omgeving waarbij vanuit 1 planningskalender de hele workflow, van website over promo, signage en ticketing tot voorstelling met inbegrip van trailers, aansturing van deuren en zaallicht en ticketcontrole met stoelsensoren wordt gecontroleerd.
De eerste experimenten met planning van events en personeels- en middelenplanning met AI lopen ondertussen, met verrassend positieve resultaten. Al zal de praktijk moeten uitwijzen of de software voldoende empathie kan opbrengen om menselijk werk te plannen en te organiseren op basis van soms onuitgesproken regels die er voor zorgen dat de arbeidsvreugde bewaard blijft.

Open data

Op verschillende vlakken wordt er gewerkt aan gemeenschappelijke data standaarden. STEPP en het Kenniscentrum Podiumtechnieken werkten mee aan de ontwikkeling van de OSLO standaarden die uitgerold worden door de Vlaamse overheid. Dergelijke standaarden bieden het voordeel dat de gegevens herbruikbaar en automatisch vertaalbaar zijn. Dezelfde gegevens kunnen gebruikt worden voor een gebouwenregister van de overheid, om energie audits te doen, om podiumtechnische gegevens uit te wisselen, om erfgoed of geschiedkundige gegevens te bewaren…

Communicatie en archivering

Door de digitalisering verloopt ook de communicatie met het publiek via websites, sociale media, digital signage, digitale kranten, nieuwsbrieven, etc.
Maar het maakt de communicatie erg vluchtig. Ze wordt als het ware gemaakt op het moment dat men kijkt en ze verdwijnt daarna weer. Er is bijvoorbeeld amper iets te vinden van een gezelschap dat 5 jaar geleden stopte. Archivering van digitale communicatie lijkt een onontgonnen terrein, en ondertussen gaat er veel informatie verloren.
Het wordt nog ingewikkelder wanneer we het over technische informatie hebben. Digitale plannen, beeld of geluidsmateriaal, cuelists… worden in het beste geval digitaal bewaard, maar kunnen alleen worden bekeken of beluisterd met de juiste software, codex, etc. en bijbehorende hardware.

Hoe we dit soort informatie kunnen bewaren voor de lange termijn is een vraagstuk waarmee in feite bij de archivering van de productie rekening moet worden gehouden, maar waar momenteel geen antwoorden op te vinden zijn. De kans is groot dat we meer informatie zullen terugvinden over een gezelschap van voor de tweede wereldoorlog, dan van een gezelschap dat net gestopt is.

Gebouwcontrole / gebouwbeheer

Gebouw-controle en -beheersystemen controleren in de meeste gebouwen de HVAC (Heating, Ventilation and Air Conditioning) systemen. Maar er is veel meer mogelijk met de huidige stand van de technologie. Men kan vb. ook de verlichting, de projectiesystemen, de toegangscontrole (in combinatie met een degelijke compartimentering) en dergelijke aan het systeem gaan koppelen. Als we daar dan ook de planning aan koppelen, kunnen we garanderen dat alle parameters voor een lokaal optimaal zijn aangepast aan de activiteit die er doorgaat, met een minimum energiegebruik.
Dit soort systemen hoeft zich niet te beperken tot permanente instellingen. Het is perfect mogelijk om een tentoonstelling flexibel aan te sturen, waarbij niet alleen de normale functies van de ruimte worden aangestuurd, maar ook stopcontacten, tijdelijke verlichting, mediaplayers, enz.
Gebouwbeheer beperkt zich natuurlijk niet tot het normaal functioneren van het gebouw, er moet ook (preventief) onderhoud en herstellingen gebeuren. Een goed beheerssysteem zal alle gegevens over keuringen, regelmatig onderhoud, foutmeldingen, klachten… bundelen en op basis daarvan een werklijst aanmaken en de nodige mensen, inclusief de gebruiker inlichten. Op die manier blijft het gebouw met een minimale inspanning in optimale conditie, wat dan weer de duurzaamheid ten goede komt.

Toegang tot netwerken

Netwerken en connectiviteit zijn een basisbehoefte geworden voor wie werkend op reis is. Misschien is het tijd voor de cultuurcentra om, in navolging van het Eduroam systeem van het onderwijs, een wereldwijd netwerk uit te rollen waar professionelen met de login van hun organisatie automatisch connecteren.
Anderzijds is enige hygiëne binnen netwerken op zijn plaats. Het ontwerpen en beheren van netwerken zal dus een steeds belangrijkere plaats innemen in de organisatie.

Mentale veiligheid

Ook de mentale veiligheid kan onder druk komen staan bij (te snelle) digitalisering. Elk digitaal proces heeft immers impact op de jobinvulling. Er moeten nieuwe skills aangeleerd worden, er ontstaat onzekerheid (ga ik dat kunnen, begrijpen?), er is vaak een (gevoel van) verlies aan controle (computer says no), een verlies aan eigenaarschap (iedereen kan aan mijn documenten, het proces stuurt mij), een verlies aan overzicht (ik weet niet wat er met mijn gegevens gebeurt, hoe het proces loopt) een verlies aan persoonlijk contact, de betrokkenheid gaat verloren… Specifiek voor de artistieke sector komt daar bij dat artiesten digitalisering als een beperking kunnen ervaren op de manier waarop ze zich wensen uit te drukken.
Digitalisering is meer dan een technologieomslag, het vraagt ook om een gedrags- en cultuurverandering! Daarvoor is een gedegen change management noodzakelijk. Enkel opleiden in een nieuwe technologie is niet voldoende.
Om iedereen in een organisatie mee aan boord te krijgen, moet iedereen het belang en de kracht van de digitalisering ontdekken. Op basis van die meerwaarde en met de nodige autonomie in werkorganisatie kan digitalisering een positief verhaal worden.

Nieuwe jobs

De inhoud van functies in het podiumlandschap verandert steeds sneller. Bij sommige functies verandert de werkwijze op basis van de digitalisering, andere functies krijgen een gedeeltelijk nieuwe inhoud en sommige tot hiertoe niet bestaande functies vragen volledig nieuwe profielen.
Nieuwe functies zijn bijvoorbeeld 'netwerkbeheerder voor theater en events', 'system integrator', 'datamanager – archivaris' en 'communicatie-integrator'. Andere functies worden meer multidisciplinair of breiden uit naar andere sectoren.
Eén ding is zeker, wie niet blijft evolueren, gaat achteruit. De vraag is of er in alle organisaties voldoende oefenkansen aanwezig zijn. Er is een risico dat de kloof tussen grote en kleine organisaties daar steeds groter wordt. Zullen we in de toekomst genoodzaakt zijn om alle hoog-technische functies via outsourcing in te vullen?

Kostprijs van digitalisering

Tot slot kunnen we kijken naar de kostprijs van de digitalisering. Want soms lijkt het alsof digitaal zo goed als gratis is en niets is minder waar.
Een degelijke, bedrijfszekere infrastructuur met voldoende bandbreedte, beveiliging en redundantie is ondertussen een basisvereiste voor elke organisatie. Al worden in de podiumsector hogere eisen gesteld aan de bedrijfszekerheid voor de voorstellingstoepassingen. Daarenboven is de levensduur van het materiaal behoorlijk kort en is de kost voor onderhoud en licenties zeker niet te verwaarlozen.
Daarnaast is de kost om bij te blijven, om alle medewerkers up to date te houden, een vaak onzichtbare maar niet te onderschatten kost. Een IT bedrijf besteedt tot 50% van de werktijd aan opleiding, bijscholing en training.
Tot slot mogen we niet vergeten dat we een uniek artistiek product maken, dat soms maar een paar keer getoond wordt. Digitalisering en automatisatie heeft dan slechts een

PBTA
THEATER & AKOESTIEK
Complexe zaken, begrijpelijk advies

"Als studiebureau ook gespecialiseerd in **trekkenwanden**. Van (veiligheids)onderzoek en ontwerp tot inkoopbegeleiding, bouwtoezicht en oplevering."

Al 30 jaar vertrouwde adviseurs en specialisten onder één dak!

[THEATERTECHNIEK]

- theateradvies en ontwerp
- haalbaarheidsstudies en kostenramingen
- programma van eisen (PVE)
- 3D zichtlijnenstudie en visualisatie (Oculus Rift)
- tribunes en theaterstoelen
- theaterbelichting
- theaterstoffering
- theatergeluid en (foyer) omroepinstallaties
- audiovisuele techniek
- meerjarenonderhoudsplan (MJOP)
- veiligheid en risico-inventarisatie
- trekkenwanden en overige toneelmechanische installaties

[AKOESTIEK]

- akoestisch advies en ontwerp
- zaal- en ruimteakoestiek
- geluid- en zaalakoestische metingen
- studioakoestiek
- bouwakoestiek
- elektroakoestiek
- installatiegeluid
- CATT Acoustic simulaties en auralisaties

www.pbta.nl +31 (0) 413 264 344 Uden (Noord-Brabant)

beperkte impact op het rendement, op de kostprijs van het eindproduct. Kostprijs is dan ook meestal niet de reden van digitalisering, wel de kwaliteit. Maar de efficiëntiewinst, die pakweg bij het maken van stofzuigers een doorslaggevende meerwaarde is, is verwaarloosbaar in de kunsten.

Bedenking

Al bij al zijn de kunsten een niche als het om technologische ontwikkeling gaat. Toepassingen zijn niet specifiek voor ons gebouwd, maar worden afgeleid van mainstream producten. We zullen dus mensen nodig hebben die niet alleen echt begrijpen wat software doet, maar deze ook kunnen 'tweaken' om aan onze creatiedrang te voldoen.

Conclusie

Er is in de afgelopen jaren grote vooruitgang geboekt in de digitale systemen die onze sector kunnen ondersteunen. De grote vraag is welke keuzes we zullen maken, waar digitalisering een meerwaarde betekent, waar het slechts een noodoplossing blijft en waar het een nieuwe parallelle ervaring kan zijn die andere doelgroepen aanspreekt.
In elk geval lijkt het een illusie dat digitalisering de productie van kunst als uniek product goedkoper zal maken. Het omgekeerde lijkt het geval.
Verder zal één van de uitdagingen van de komende jaren zijn om iedereen mee te krijgen en te houden.

Tot slot mogen we de kern van onze sector niet uit het oog verliezen. Het samen met het publiek maken van een unieke ervaring, die alleen op dat moment bestaat en nooit meer terugkomt. Of zoals René Char het uitdrukte: "L'acte est vierge, même répété", zelfs als een voorstelling herhaald wordt, is ze uniek.

Wie verder wil lezen
ENCC (de Europese organisatie van Culturele Centra voerde een diepgaande studie uit rond de ethische aspecten van Digitalisering. Je kan hun rapport hier lezen.

Europa, Werk en sociale economie maakte een inspiratiebundel om te digitaliseren met oog
voor menselijk kapitaal:

Het Network of European Museum Organisations (NEMO) schreef een inspiratiegids over hoe digitaal met publiek kan worden gewerkt.

Digitaal Podium van Cultuurconnect werk aan een aantal proefprojecten:

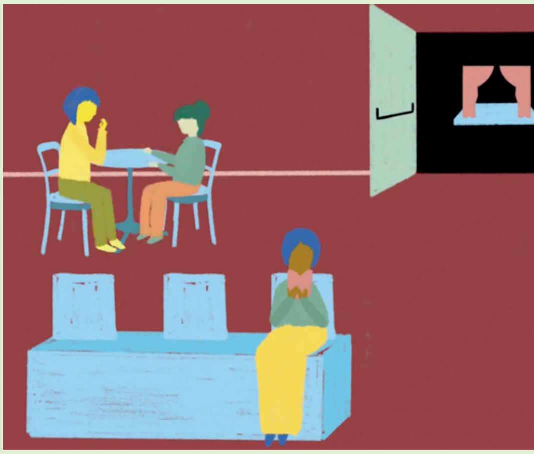

INSPIRATIENOTA

Voor een aantal aspecten van digitalisering zoals ze in dit artikel werden aangevinkt, kom je bij Cultuurconnect als partner uit. Bekend van streaming en ticketing, maar van nog veel meer. Ze brengen hun inzichten samen in deze inspiratienota.

Podiumhuizen en digitale cultuurbeleving: een toekomstvisie
Welke rol kan je als podiumhuis opnemen in een digitale wereld? Met de inspiratienota voor een lokaal vrijetijdsbeleid van de VVSG als leidraad en samen met een denktank van cultuur- en gemeenschapscentra en kunstenorganisaties met een podiumwerking, organiseerde Cultuurconnect in 2021-2022 een visietraject. Een 30-tal cultuurprofessionals kwamen 5 keer samen en formuleerden doorheen dit traject 4 mogelijke rollen voor podiumhuizen, specifiek in een digitale context. Duik mee in de toekomstvisie via de video hieronder of lees de volledige tekst.

Toekomstvisie

Cultuurbeleving staat voor grote uitdagingen. Door corona werden die nog fundamenteler. Podiumhuizen (cultuur- en gemeenschapscentra en kunstenorganisaties met een podiumwerking) signaleren dat een deel van het vertrouwde publiek (nog) niet is teruggekeerd. Voor een deel zal dit mogelijk een tijdelijk fenomeen zijn en sijpelt het publiek alsnog terug binnen. Sowieso zullen podiumhuizen op zoek gaan naar innovatie in communicatie, aanbod en beleving om de band met het bestaande en potentiële publiek te versterken. Nieuwe vormen van digitale communicatie en beleving zullen een belangrijke rol blijven spelen. Nu ook artiesten via digitale weg rechtstreeks met het publiek connecteren, zullen podiumhuizen hun relatie ten aanzien van artiesten op sommige vlakken herdenken. Welke rol kunnen podiumhuizen opnemen nu de cultuurpraktijk (creatie, spreiding, presentatie ...) zich deels afspeelt in de digitale sfeer? Welke plek kan je als podiumhuis innemen in deze digitale samenleving?

Rol 1. Podiumhuizen verbinden lokale of regionale gemeenschappen

Lokale en regionale gemeenschappen winnen aan belang. Podiumhuizen spelen een belangrijke rol in het verbinden van de lokale gemeenschap, maar werken tegelijk ook samen met andere cultuurhuizen en andere organisaties buiten hun lokale grenzen om slagkrachtig te blijven. Een ondersteunend regionaal netwerk uitbouwen wordt steeds meer een noodzaak.
Door innovatie, door samen te werken in een netwerk en door (digitale) middelen en instrumenten optimaal in te zetten, willen podiumhuizen in eerste instantie lokale en regionale toegevoegde waarde bieden, vervolgens ook Vlaams en internationaal.
Inclusiviteit blijft een belangrijk aandachtspunt: podiumhuizen willen met hun werking de digitale en sociale kloof niet vergroten maar net verkleinen. Podiumhuizen willen naast je thuis en je werk een 'derde plek' zijn, waar je gewoon kan zijn, een plek voor en door de buurt. De fysieke plek wint aan belang, maar krijgt er een versterkende digitale laag bij. Meer en meer is er de nood aan een digitale variant om

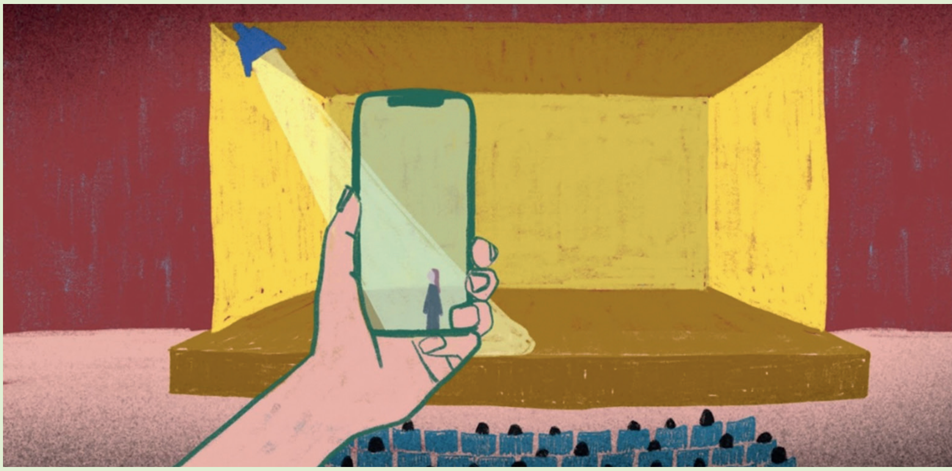

het publiek van morgen deze veilige plek te geven, die zorgt voor connectie tussen mensen, toegankelijke technologie en gemeenschapsvorming.

Rol 2. Podiumhuizen bieden unieke offline én online belevingen

Komende generaties verwachten een breed online, offline en hybride aanbod, zoals zij dat gewoon zijn in hun vrije tijd, op het werk en op school: hybride entertainment (waaronder gaming), hybride sporten, blended learning in onderwijs ... In het komende tijdperk zal aan het cultuurproduct, de cultuurbeleving en de bijhorende waardeketen gesleuteld worden.
Van productie tot presentatie, zoeken podiumhuizen naar de juiste mix: soms 100% fysiek, soms 100% digitaal, en waar zinvol hybride. Online evenementen kunnen smaakmakers zijn voor fysieke evenementen, en omgekeerd. Het maakt nieuwe vormen van expressie en uitwisseling mogelijk. Op die manier kan je het aanbod innoveren, de beleving verdiepen en het bereik vergroten, met bijzondere aandacht voor verbondenheid.
Het belang van verbondenheid en de unieke belevingen die fysieke voorstellingen bieden, staan centraal in hun werking. Podiumhuizen trekken dit door in elke vorm van innovatie of digitalisatie waarbij ze telkens streven naar een unieke, impactvolle beleving.

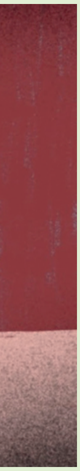

Rol 3. Podiumhuizen als curator in een gefragmenteerd landschap

Meer en meer zorgen streamingplatformen en andere tools voor een directe connectie tussen theatergezelschappen, kunstenaars, bands en hun publiek. In een wereld waar het fysiek en online aanbod toeneemt, wordt de rol van curator belangrijk. Die rol kunnen podiumhuizen opnemen door tips voor nieuwe kanalen te delen en publiek toe te leiden naar nieuw aanbod, zonder dat zij dit zelf hoeven te programmeren.
Om relevant te blijven in het digitaal kunst- en cultuurlandschap van morgen waarin dat aanbod nog groter wordt, zijn sterke digitale vaardigheden en kennisdeling noodzakelijk om kwaliteitsvol aanbod te spotten, te programmeren en te spreiden bij het publiek. Programmatoren zoeken hoe ze in diverse genres digitale kunst en cultuur kunnen prospecteren en cureren. Ze helpen hun publiek om keuzes te maken en zich te bewegen in een dynamisch cultuurlandschap.

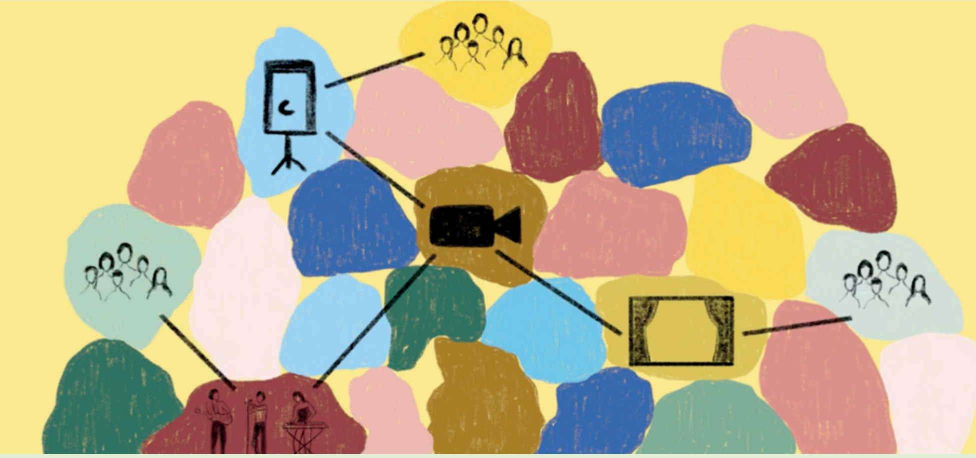

Rol 4. Een krachtig netwerk van podiumhuizen voor digitale innovatie

Podiumhuizen hebben een traditie van samenwerking en kennisdeling. Het digitale maakt kruisbestuivingen mogelijk tussen de culturele sector en andere domeinen, zoals onderwijs, welzijn en economie. Ook over de grenzen heen zorgt digitalisering voor nieuwe culturele verbindingen, zowel lokaal als regionaal, maar ook Vlaams en internationaal.
Schaalvergroting levert heel wat voordelen op: je bespaart door aankoopkracht te bundelen, je wint personeelstijd en je krijgt een sterke dienstverlening door gedeelde technische infrastructuur. Kennisuitwisseling en samenwerking rond data-analyse, marketing-acties en nieuw artistiek digitaal aanbod worden voor podiumhuizen een tweede natuur. Hierdoor winnen podiumhuizen aan slagkracht om hun dienstverlening voor het publiek te optimaliseren en uit te breiden, en om nieuw publiek aan te trekken.

PODIUM-TECHNISCH ERFGOED

Voor de onoplettende kijker lijkt het er op dat de dagelijkse praktijk in podiumtechniek(en) weinig met erfgoed te maken heeft. Dat is uiteraard een grove misvatting. Achter vrijwel elke handeling, elke techniek en zelfs elk toestel zit een rijke geschiedenis. Die niet (h)erkennen maakt je vakkennis oppervlakkig. Als je geen idee hebt waar je vandaan komt, kan je moeilijk begrijpen waar je naar toe gaat. Zowel van het hoe als van het waarom uit wat vooraf ging, kan je leren en inspiratie krijgen voor originele ideeën.

Maar podium-techniek is een vergeten hoekje in het huis-met-vele-kamers dat erfgoed is. Het blijft nog te vaak onderbelicht. Daardoor is dit specifieke erfgoed in gevaar. Het bevindt zich in een fluïdum tussen het artistieke en het technische erfgoed, waardoor er momenteel geen collectie is die het kan/wil opnemen of de expertise heeft om dit ten gronde te onderzoeken.
Nochtans is het essentieel om de geschiedenis van de podiumkunsten ten volle te begrijpen inclusief de rol die Vlaamse innovatieve bedrijven hierin speelden. STEPP vraagt om na te denken over een open Vlaanderen-brede bewaarplek, in samenwerking met de cultuursector, waar expertise binnen dit specifieke veld kan worden ontwikkeld en waar zowel culturele als commerciële organisaties samen kunnen werken en ondersteund worden in het bewaren, documenteren en zichtbaar maken van dit specifieke erfgoed. Daarnaast vraagt STEPP om bij de uitwerking van beleid, o.a. bij het opstellen van onderzoeksvragen, na te kijken of dit onderdeel van het erfgoedveld gedekt is.

STEPP zette daarvoor al zelf de eerste stappen door samenwerking met ETWIE (de expertisecel voor technische, wetenschappelijk en industrieel erfgoed), CEMPER (Centrum voor Muziek en Podiumerfgoed) en RITCS. Te beginnen met het ontwikkelen van een methodiek om de verspreide en diverse collecties van podiumtechnisch erfgoed in Vlaanderen in kaart te brengen, te ontsluiten en op vernieuwende manieren te presenteren. Een nieuwe methodiek is nodig omdat de huidige datamodellen onvoldoende rijk en gedifferentieerd zijn.
In 2021 ontwikkelde CEMPER een methodiek en een handig sjabloon waar vrijwilligers zelf mee aan de slag kunnen om collecties te beschrijven. De methodiek werd – met enige vertraging omwille van corona — verfijnd en uitgetest op een aantal collecties, waaronder die van Chris van Goethem en die van Stadsschouwburg Brugge. Om die concrete aanpak te lanceren, organiseerde STEPP een contactdag rond erfgoed.
Dit is nog maar een eerste stap in het bijbenen van de andere erfgoeddomeinen. Met de verzamelde informatie moet ook wat gedaan worden. Op basis van deze mapping krijgen we een zicht op de collectiebeheerders en hun collecties, de belangrijkste erfgoedstukken en de bedreigde stukken. We kunnen de beheerders beter helpen bij de zorg voor hun objecten en onderzoeken hoe we de collecties vindbaar en zichtbaar kunnen maken, zowel voor beleid als voor publiek.

WAT IS PODIUMTECHNISCH ERFGOED?

Toestellen, installaties, armaturen en machines die podiumtechnici gebruiken in theaters, papieren of digitale foto's, handleidingen en lichtschema's, grote theatermachinerieën in een schouwburg, de technieken om het materiaal te gebruiken, verhalen en handelingen van podiumtechniekers…
Podiumtechnisch erfgoed is moeilijk in één hokje onder te brengen. Het bevindt zich op het snijpunt van kunsten en techniek en valt daarom vaak tussen wal en schip. Daarnaast is het onroerend, meestal roerend, maar ook immaterieel, waardoor het vaak tussen de mazen van het net glipt. Bovendien bestaat er momenteel geen overzicht van dit erfgoed in Vlaanderen en Brussel. Het krijgt onvoldoende aandacht en waardering. Verder wordt podiumtechnisch materiaal nog vaak beschouwd als 'gebruiksmateriaal' dat zijn waarde verliest wanneer het niet meer wordt ingezet bij voorstellingen. Veel technische kennis en ervaring van podiumtechnici dreigen verloren te gaan, samen met het onbeschermde erfgoed. Nochtans is dit bijzonder type erfgoed noodzakelijk om de technische en innovatieve evolutie van de podiumkunsten te begrijpen. Tijd voor actie dus!
Het Kenniscentrum Podiumtechnieken
Geschiedenis en erfgoed gaan hand in hand. Zonder goed bewaard en gedocumenteerd erfgoed is het onderzoeken van de geschiedenis, zeker als het om technische elementen gaat, niet evident. Het Kenniscentrum promoot en ondersteunt dan ook, samen met STEPP en de erfgoedpartners uit de sector het actief bewaren van zowel materiaal als immaterieel erfgoed.
De geschiedenis van de podiumtechnieken is weinig onderzocht en gearchiveerd. De snelle evolutie van de technologie en de meer bedrijfsmatige aanpak van de openbare besturen en gezelschappen maken dat een generatie apparatuur nog 10 à 15 jaar beslaat. De organisaties zijn zich veelal niet bewust van het belang van de apparatuur binnen hun productieprocessen. De grootte van de toestellen maakt dat deze niet lang bewaard blijven. Bovendien zijn de getuigen die deze hele evolutie hebben meegemaakt stilaan aan het verdwijnen. Naast het belang van de technologische evolutie op zich is het beschrijven van de technische geschiedenis noodzakelijk om voorstellingen te kunnen reconstrueren. Zonder technische en organisatorische context kan het scènebeeld niet worden bestudeerd.
Dit onderdeel van de onderzoekslijn 'Geschiedenis van de podiumtechnieken' ontwikkelt methodieken en hulpmiddelen voor het omschrijven en archiveren van de technische geschiedenis van het theater. Op deze manier gaan ook een aantal mijlpalen in de Vlaamse geschiedenis niet verloren.
Het gaat dan zowel om fysieke getuigen (toestellen, documentatie, werkmethode) als om getuigenissen van beroepsbeoefenaars die deze periode hebben meegemaakt.
Het Kenniscentrum werkt uiteraard niet als enige aan het onderzoeken, beschermen en ontsluiten van het podiumtechnisch erfgoed. Zowel in België als daarbuiten zijn er onderzoeksgroepen, organisaties, collecties, musea en archieven die (al dan niet gedeeltelijk) met dit onderwerp bezig zijn.

Onderzoeksgroepen
- OISTAT Research Commission
- CARP (Circus Arts Research Platform)
- Grupo de Investigación Teatro del Siglo de Oro

Erfgoedorganisaties
- Cemper, Centrum voor Muziek- en Podiumerfgoed
- Immaterieel erfgoed in Vlaanderen
- ETWIE, Expertisecentrum voor Technisch,

Wetenschappelijk en Industrieel erfgoed
- Packed, Expertisecentrum Digitaal Erfgoed
- FARO, Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed

Organisaties internationaal
- Perspectiv, The Association of Historic Theatres in Europe
- NEMO Network of European Museum Organisations
- European Route of Historic Theatres
- SIBMAS, International Association of Libraries, Museums, Archives and Documentation Centres of the Performing Arts
- APAC Association of Performing Arts Collections

Theatermusea en collecties
- Theatermuseum Vienna (AT)
- Initiative Theatermuseum Berlin (DE)
- Teatermuseet i Hofteatret København (DK)
- Theatre museum Helsinki (FI)
- Scenkonstmuseet Swedish Museum of Performing Arts (SE)
- Teatermuseet Malmö (SE)
- V&A Theatre & Performance collections London (UK)

Theatertechnische musea en collecties
- MULUM about general lighting (Liege, BE)
- Gerriets lighting museum (FR)

Sociale media
- Archiving Theatre Technical History
- Bourlaschouwburg
- Dry pigment
- Historic Theatres
- Vintage Night Club Lighting

A LIGHT BALANCE

IN MEMORIAM MARIO COVATTI 1960 – 2024

Enkele weken geleden dronken we samen met ons team een koffie. We voelden aan dat het lastige weken voor jou waren geweest. Toch was je bezig met ons CC en vroeg je je af hoe het liep.
'Ons' CC, dat jij mee hebt opgebouwd. Jij als technisch fundament en het CC als jouw tweede thuis. Een vertrouwd gezicht voor de gezelschappen, verenigingen en collega's.

Dat je van ons afscheid neemt tijdens dit feestjaar is dan ook een domper op de feestvreugde.
Gelukkig schuilt er achter elke traan van verdriet een glimlach van herinnering, want wat zijn we fier Mario op wie jij was, wat je hier hebt bereikt, en dat jij een deel van ons team was.

Jouw realistische kijk op de zaken en jouw Italiaanse standvastigheid zorgden voor de verbinding van verschillende schakels in het CC. Je zette je mensen voorop en wist de werklast voor techniek te rijmen met de wilde programmatie plannen. Je vormde een steunpilaar voor de werking en zorgde voor zekerheden binnen ons team. Alle bestellingen waren piekfijn in orde, de radio stond steevast op Radio 2 en onenigheden werden meteen vergeven.

Het was prachtig om te zien hoe ook jij zo trots was op wat je realiseerde, met jouw gezin op nummer een. Je deelde je liefde voor ons cultuurhuis met je dochters, die hier vrijwilligerswerk deden, met je vrouw Christine en met je kleinkinderen, die je met fonkelende ogen meenam naar de voorstellingen.

Dinsdagochtend werd het stil tijdens de koffie. Dit verlies valt moeilijk in woorden te vatten.
Ons cultuurhuis is een hoeksteen verloren, een essentieel onderdeel.
Nu steunen we op de mooie herinneringen en jouw aanwezigheid in de kleine en grote dingen.
Het techniekersmagazine zal op jouw naam bezorgd blijven worden en elke BBQ sluiten we af met een Limoncello.

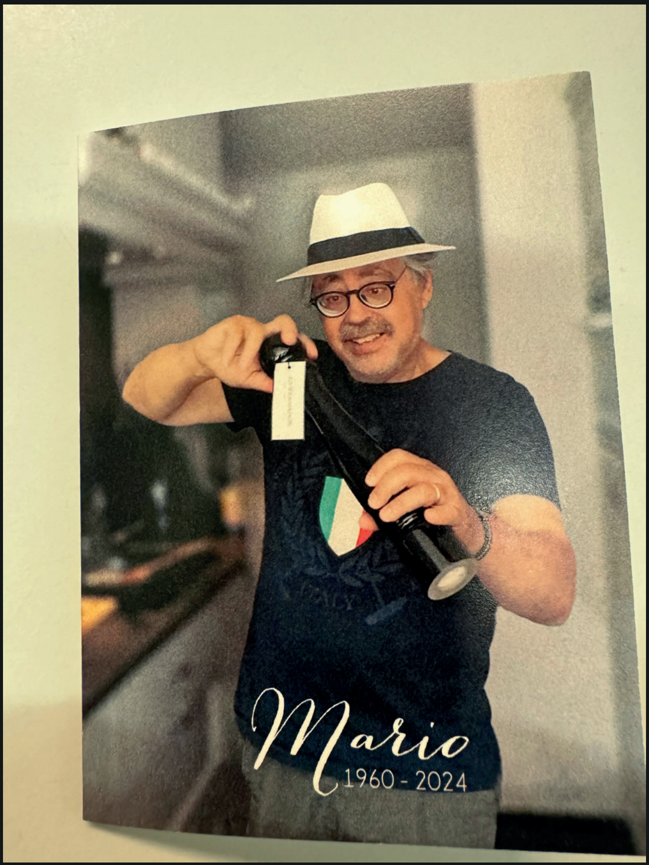

Salute Mario!

Bedankt voor alles.
Bedankt om te zijn wie je was als persoon, als collega, als gezicht van het CC.
Bedankt voor je toewijding, vertrouwen en vriendschap.

Liefs,
Team van CC Jan Tervaert

AGENDA

17 09 24

ROBE THEATRE WORKSHOP:
Voor meer informatie: zie Controllux.com/trainingen/116/robe-theatre-workshop-2024-belgie

12 10 24

OISTAT TECHNOLOGY COMMISSION

15 10 24

OISTAT ARCHITECTURE COMMISSION TOUR & COSTUME DESIGN SUB-COMMISSION (ROEMENIE)

06 11 24

OISTAT PUBLICATION & COMMUNICATION COMMISSION

06 11 24

MEET2024 AUSTRIA

13 11 24

FESTIVAK

13 11 24 10:00

ONLINE CONFERENTIE VAN PACE-VET Het project ontwikkelde een aantal deelcertificaten voor technici en een portfolio applicatie waarmee de je je vorderingen kan bijhouden en laten beoordelen. Inschijven kan via de link. *Final Conference PACE-VET – BF/M-Bayreuth (bfm-bayreuth.de)*

27 11 24

JOURNÉES TECHNIQUES DU SPECTACLE ET DE L'EVÉNEMENT

13 12 24

OISTAT ARCHITECTURE COMMISSION

OISTAT NIEUWS

2024 OISTAT PUBLICATION AND COMMUNICATION COMMISSION (PCC) MEETING & MEET 2024 IN VIENNA

2024 PCC Meeting is hosted by the OISTAT Austria Centre, OETHG, and will take place in Vienna alongside the 'MEET 2024 International Trade Fair for Event Technology & Trade Conference for Events and Theater'. Dates: November 6th - 8th, 2024.
The theme for the 2024 PCC Meeting is 'Conversation, Collaboration, and Communication'. PCC is accepting submissions of essays on topics related to publications and writing, as well as projects from the various commissions and sub-commissions within OISTAT. Projects and ongoing works that promote these characteristics are encouraged. Both in-person and online presentations are welcome.

Presenters may choose any of the following presentation formats:

1. Colloquialism: An informal presentation of a realized project or subject from the past 3 years.
2. Person-to-person conversation: A conversation or interview with a panel or person of your choosing.
3. Round Table / Group Talk: Bring a topic, a challenge, or a current situation to workshop with the participants. This can be something from presenter's professional experiences that needs feedback. For example, if you are an educator, you might address challenges from your classroom or institution.
4. Paper Presentation / Poster Session: Present projects that are just getting started and could use feedback

Please be noted:

1. The presentation should be between 8-15 minutes with time for taking one or two questions at the end. (The exact presentation time depends on the volume of submissions.)
2. Please notify us if the presentation requires any kind of video or audio interface, and make sure the quality of the file is high resolution and clear.
3. Any reference materials or handouts from the presentation should be delivered to us through digital platform no later than the end of October. (e.g. email, basecamp upload, website, google drive, etc.) The full schedule will be published later.
4. If presenting online, the presentation should be no longer than 8-10 minutes.

About MEET 2024 International Trade Fair for Event Technology & Trade Conference for Events and Theater. Dates: November 6th & 7th , 2024, 10:00 am – 6:00 pm

Location: Messe Wien, Vienna (Hall D)
Cost: No registration fee

If you are interested in attending or presenting at the PCC Meeting, please contact:
Chair of Publication & Communication Commission Richard Bryant: **archivett24@yahoo.com**
Please include a draft proposal if you would like to be a presenter at PCC Meeting.

UIT HET OOG, UIT HET VLAK

POSITIES MARKEREN ONZICHTBAAR VOOR HET PUBLIEK.

Davy Boutsen

Het is één van de oudste trucs in de wereld van de podiumkunst: de aandacht van het publiek afleiden om het dan des te meer te verrassen. In deze aflevering van Tips en Tricks tonen we een hulpmiddeltje dat er mee voor zorgt dat de toeschouwers kijken waar je wil zonder de magie te verstoren.

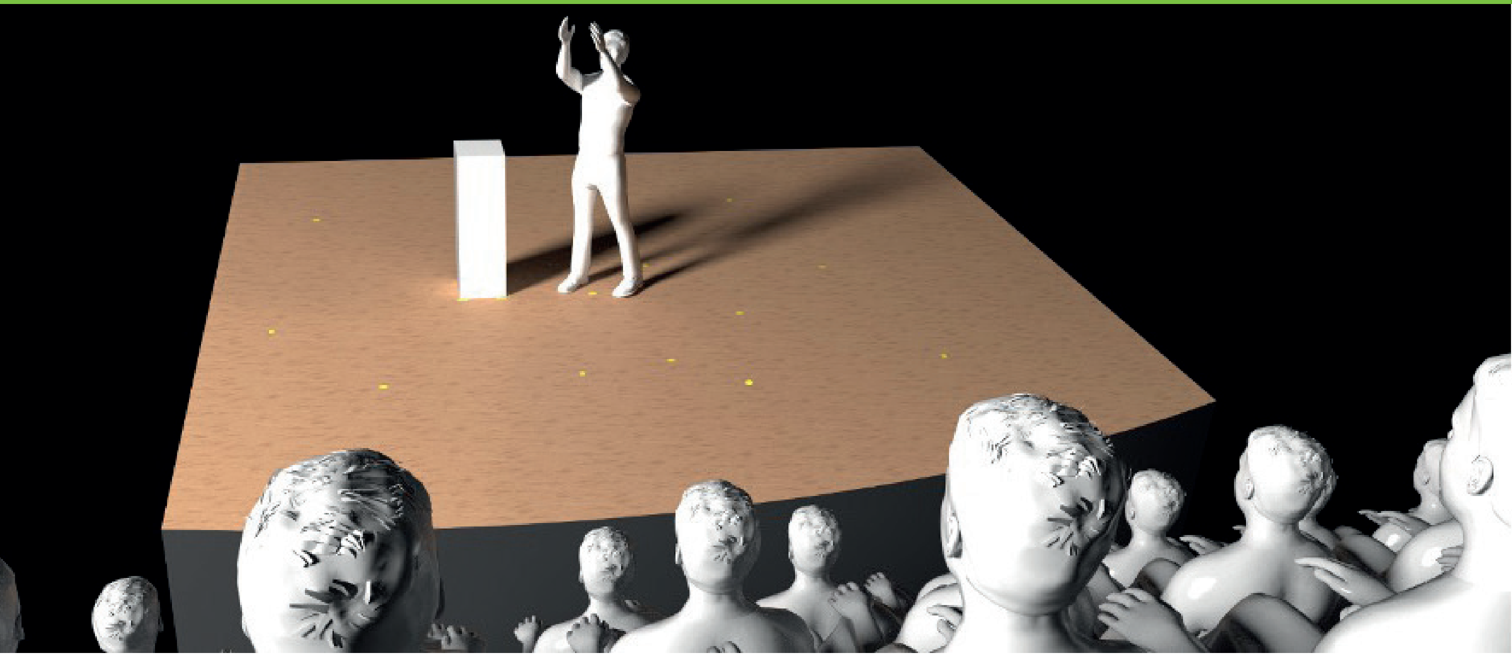

Schets: Tape werd conventioneel gebruikt om plaatsen voor acteurs en rekwisieten aan te duiden.

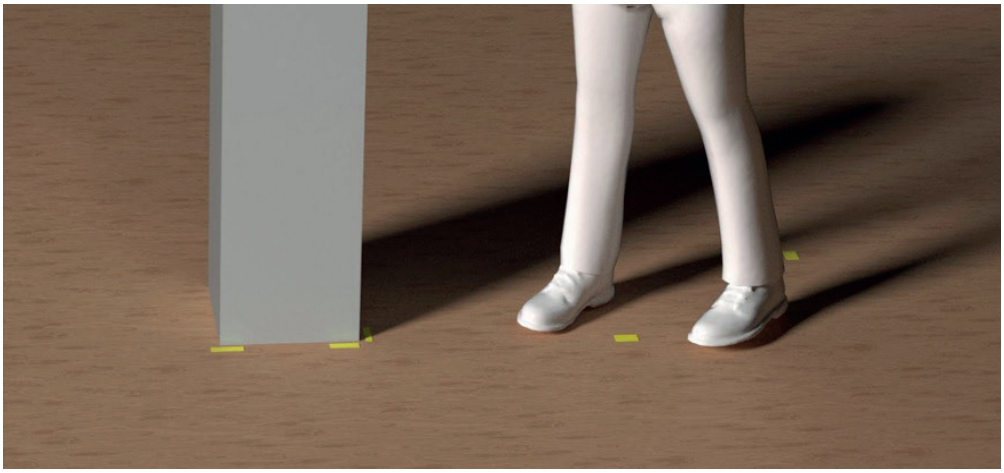

Schets: Om rekwisieten doeltreffend van het zijtoneel naar de juiste plaats te brengen, zijn markeerders onmisbaar.

Het is een slimme toepassing die reeds in meerdere musicals gebruikt is om kinderen te helpen hun plaats te vinden. Ondanks de vele repetities en hun grenzeloze enthousiasme van regie en begeleiders, kan het toch nog geruststellend zijn dat kinderen hun plek op het podium snel kunnen vinden in het donker.
Om rekwisieten snel en rechtstreeks naar de gewenste plaats te brengen, zijn markeerders op het podium essentieel. Lichtprojectie is ook een interessante mogelijkheid, het vereist echter voorbereiding en je moet rekening gehouden met acteurs die door de lichtstraal passeren.

Conventioneel werd dit gedaan door de typische theatertape, vaak in meerdere kleuren die voor voldoende contrast met de vloer zorgden. Dat maximaliseert de zichtbaarheid voor de acteurs. Maar de markeerders zorgen er ook voor dat het publiek ze eerder opmerkt. Iedereen weet hoeveel uren in repetities gestoken wordt. Hoe jammer zou het zijn dat het publiek door de tape de indruk krijgt dat er te weinig toewijding getoond is door de acteurs?
Daar is nu een oplossing voor.
Het zijn platte plaatjes die eenvoudig op de podiumvloer aangebracht kunnen worden. De oriëntatie is belangrijk aangezien ze twee kleuren hebben, afhankelijk van de richting dat je ernaar kijkt. De oplossing is schaalbaar zowel in formaat als in aantal.

Voor het publiek heeft het dezelfde kleur als het podium of de balletvloer. Voor de acteurs op het zij- en achtertoneel heeft het een sterk contrasterende kleur. De kleur kan eenvoudig gekozen worden, net als de vorm. Dit maakt het makkelijk om de plaatjes voor rekwisieten te onderscheiden van plaatjes die bedoeld zijn om acteurs in de spotlight te laten staan. De plaatjes zijn nauwelijks dikker dan traditionele tape en daarnaast kan je ze hergebruiken.
Tom Knechten ontwikkelde het idee tot een volwaardig product dat hopelijk snel tot het standaard arsenaal zal gaan behoren, zoals bijvoorbeeld de willemjantjes. Wie suggesties heeft voor een goede naam, kan suggesties doen.

Contact gegevens voor verdere info:
Tomknechten@gmail.com

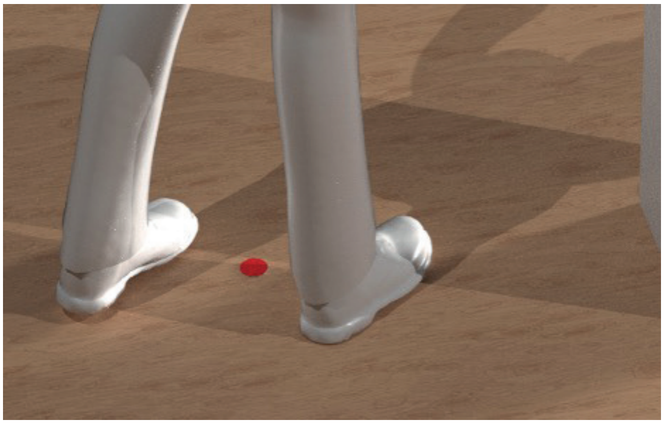

Schets: De plaatjes zijn onzichtbaar voor het publiek, eenvoudig zichtbaar voor de acteurs.

PRODUCTNIEUWS

Amptec

DirectOut lanceert MAVEN

MAVEN is een nieuw slim audio platform dat voortbouwt op het succes van de PRODIGY series. Het huist een krachtige DSP engine in een compact 1RU apparaat. Met MAVEN kan je je mogelijkheden voor systeem integratie ver uitbreiden.

Net zoals de grote broer PRODIGY.MP is MAVEN modulair opgebouwd en kan het worden aangepast aan elk project en toepassing. Het ondersteunt verschillende netwerk formaten waaronder Dante, AVB/MILAN, RAVENNA/AES67 en Soundgrid. Het biedt een oplossing voor live audio, installatie, remote-productie, studio opnames en broadcast.

USB.IO powered by RME

De Digiface RAVENNA was een eerste samenwerking tussen DirectOut en RME. Daar voegen ze nu de USB.IO aan toe, een USB audio interface module voor de MAVEN en PRODIGY platformen. Gebaseerd op de USB 3.0 core van RME en uitgerust met low latency technologie, biedt de USB.IO performante Windows en Mac drivers met ongekende satabiliteit.

De USB-C versie van de interface geeft 128 channels I/O bij een standaard sample rate (1FS), terwijl het spectrum van 44.1 kHz tot 192 kHz is ondersteund.

Naast drivers voor Windows (ASIO, WDM) and macOS (Kernel Extension en DriverKit Core Audio), kan deze interface ook werken in USB 3 Class-Compliant mode. De module kan dan zonder drivers opereren en is zo onmiddellijk compatibel met iPads en andere toestellen voor on-the-go audio productie.

GROEPSLEDEN

30CC - Leuven

Beursschouwburg - Brussel

Cc 't Getouw - Mol

Cc 't Schaliken - Herentals

Cc 't Vondel - Halle

Cc Brugge

Cc Casino - Houthalen-Helchteren

Cc de Brouckere -Torhout

Cc de Factorij - Zaventem

Cc De Plomblom - Ninove

Cc De Ploter – Ternat

Cc de Schakel - Waregem

Cc De Steiger - Boom

Cc de Steiger - Menen

Cc De Werf - Aalst

Cc Hasselt

Cc het Perron - Ieper

Cc Jan Tervaert - Hamme

Cc Kapellen

Cc Mortsel

Cc Muze - Heusden Zolder

Cc Nova - Wetteren

Cc SCHARPOORD - Knokke-Heist

Cc Sint Niklaas

Cc Ter Dilft - Bornem

Cc Westland - Dilbeek

De Velinckx - Tongeren

De Warande - Turnhout

Destelheide vzw - Dworp

Faro

GC De Bunder - Moorslede

GC De Wiek – Zele

Kaap vzw - Brugge

Koninklijke Muntschouwburg - Brussel

Minard vzw - Gent

Muziekcentrum de Bijloke - Gent

Noordstarfonds vzw - Gent

Oc De Kleine Beer - Beernem

Opera Ballet Vlaanderen - Antwerpen

Stadsbestuur Blankenberge

STUK kunstencentrum vzw - Leuven

Toneelhuis Antwerpen

Vzw De Rand - Wemmel

Vzw Lokaal cultuurbeleid district Merksem

COLOFON

CONTACT
STEPP vzw
Steenstraat 29 bus 10
1000 Brussel
T: +32 0456 64 59 74
E: info@stepp.be
W: www.stepp.be

MISSIE
STEPP vzw is het steunpunt voor de productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector. De organisatie is het aanspreekpunt voor actuele ontwikkelingen op het vlak van techniek, scenografie, architectuur, veiligheid en opleidingen in de culturele sector en haar zeer diverse subsectoren. STEPP vzw bundelt de krachten van de gehele sector om een constante uitwisseling van expertise teweeg te brengen. De organisatie is gesprekspartner in diverse comités, en organiseert op regelmatige tijdstippen studiedagen, symposia, netwerkmomenten en opleidingen.
STEPP vzw is lid van OISTAT en benadrukt daarmee het internationale kader van de hedendaagse culturele sector.

ACTIVITEITEN
STEPP vzw organiseert regelmatig bijeenkomsten in de vorm van symposia, informele meetings en workshops. Daarnaast bieden zij een uitgebreid cursusprogramma aan. Verdere informatie en een overzicht van de activiteitenkalender vindt u op onze website www.stepp.be.

TARIEVEN
STEPP leden krijgen alle 3 maanden het STEPP magazine gratis in hun bus. Daarbovenop krijgen onze leden korting bij alle STEPP activiteiten, en bij een aantal partnerorganisaties.
Professional lidmaatschap: 75 euro
Young professional (min. 25 jaar): 50 euro
Kleine organisatie (max 5 FTE): 195 euro
Middelgrote organisaties (max 10 FTE): 390 euro
Grote organisaties (max 20 FTE): 720 euro
Bedrijfslidsmaatschap: 720 euro
Vanaf september 2022 kun je ook kiezen voor een all-inclusief formule.
Alle lidmaatschappen gelden 1 seizoen.
Check www.stepp.be voor meer informatie.

cc BY NC SA

DUURZAAMHEID
STEPP vzw zet zich in voor een duurzame cultuursector. Dit uit zich in al onze activiteiten en opleidingen.
STEPP is daarnaast ook partner in een aantal duurzaamheidsinitiatieven van partnerorganisaties.
STEPP vzw wil zo een motor zijn voor een duurzame cultuursector.

STEPP magazine #49

Bijdragen: Jan Decalf, Christine Merckx, Bert Moerman, Chris Van Goethem, Davy Boutsen
Portfolio: Dirk Brysbaert
Cover © Dirk Brysbaert
Eindredactie: Jan Decalf
Corrector: Bert Moerman
Vormgeving: Jo Klaps, brusselslof.be
Foto's portfolio: zie portfolio
Druk: Drukkerij Gijsemberg

STEPP magazine wordt gedrukt op 100% FSC gecertificeerd papier.
Eenheidsprijs: 15,00 EUR. Alle vorige nummers zijn beschikbaar op bestelling via www.stepp.be

BIJDRAGEN
Indien je zelf tekst of foto's wil bijdragen voor een volgend nummer, kan je contact opnemen met de redactie: info@stepp.be. De verschijningsdata van het STEPP magazine zijn 15/3, 15/6, 15/9 en 15/12.

ADVERTEERDERS
Advertentielijst: A Light Balance, Amptec, Beglec, Chauvet, Controllux, PBTA, Sennheiser, Showtex

Voor informatie over advertentiemogelijkheden mag u ons contacteren op sponsoring@stepp.be

Jaargang 12
Nr. 49 –augustus 2024
STEPP Magazine is een uitgave van STEPP vzw.
Verantwoordelijke uitgever: Roel Proesmans.

Ontdek het volledig magazine archief nu ook digitaal: https://issuu.com/steppvzw

X5 SERIES

-GLP-

LIVE IN COLOUR

Tekst

Fantastic colours thanks to RGBL and iQ.Gamut technology

-GLP- /GLP.German.Light.Products /GermanLightProducts glp.de

A LIGHT BALANCE BV

AMPTEC ntwrx

Netwerken. In alle dimensies.

Professionele netwerken en IT voor de AV sector.

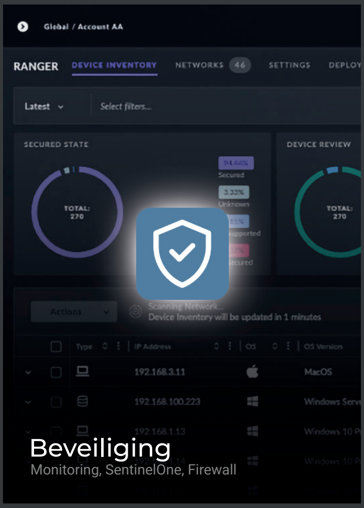

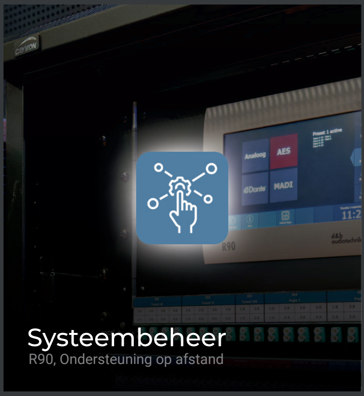

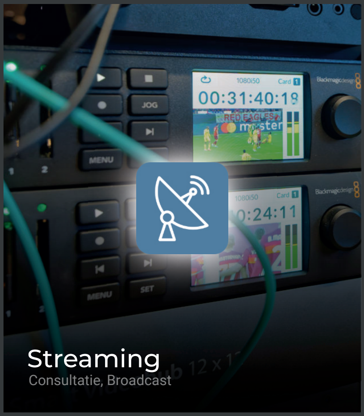

Innovatieve digitale transformatie gericht op databescherming en -beveiliging.

IT is de ruggengraat van hedendaags entertainment. In een ideale wereld houdt die ruggengraat uw evenement draaiende zonder dat u er iets van merkt. In dat geval kunt u zich richten op wat belangrijk is: uw klanten, uw publiek. Amptec ntwrx zorgt voor een ijzersterke ruggengraat. Wij zijn gespecialiseerd in de koppeling met live, broadcast en studio.

AMPTEC

Bremakker 45 - 3740 Bilzen - België / Belgique - www.amptec.be - sales@amptec.be - tel: +32 (0) 11 28 14 58
Nijverheidsweg 23E - 3534 AM Utrecht - Nederland - www.amptec.nl - sales@amptec.nl - tel: +31 (0) 30 737 00 81